Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 16 ИЮЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 85 (7588). ★ Мах 3 кеп.

ХЬУВКЪАМ-88

КIИ-МАРС—ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА

Москва — Баку яхача трасса тIа гIолла хьалдоагIаш, Шалински района Герменчук яхача юрта хьалкхоаччаш, ялата кхай йистте яьнна цIи йоаеш нах боахкар. Царна тIадолх тхо. Цхьабакъда, тхогахьа хьахьажа кхоабеш бац уж. Нух тIехьатесса йолча тракторо, цIи лотаенна моттиг кхайх дIакъоастаеш цхьан оагIорахьа шерра ши мул боакхх лаьтта оахаш. Сихдаь хий детташ я цIи йоаеш йола машина. ДIаьха новраш детташ цIи йоаеш ба нах а. «Шалинский» совхоза кхаш леладераши механизатораши ба уж. Царна юкъе ва цу боахама керттера агроном Хазбулатов Сайдамин а. Иттех минут ялалехьа йоаю цIи. Из моттиг цу сахьате аьхе Iоюлл тракторо.

— Укх кхай тIа мичара бенаб ца ховш нийсбеннача кхерах хьокхаденна урс кагделар Мучараев Саламус лелаеча комбайна, — аьлар Хазбулатова, цIи ялара хьакъехьа оаха хаьттача. — ТIаккха сварка езаш гIулакх нийсделар. Комбайн кхай йисте а яьккха, тха юртбоахама машиний механик Висаев Iабдул-Хьамид из болх бе эттача, сварках хьаиккхача сийгах ялат чуийцачул тIехьагIа йиса юхьигаш лотаелар.

ЦIи ца ялийтара а, из яьлча сиха йоаяра а малагIа гIулакхаш даьд хьожаш, дукхача машинашка, комбайнашка бIарг локхаш чакхдоал тхо, Хазбулатовца цхьана. Ялат чуэцаш йоахкача агрегаташ тIа цIи йоаяра мел эша гIирс бар: огнетушителаш, гIум, доккхий новраш, бризент, хий. Кхай тIара хьатта ялат дIакхухьаш лелача erригача машиний двигатела чура газ араухача турбаш тIа лаьрххIа ехка сийгаш доаду приспособленеш я. Лоацца аьлча, цIи яргйоацаш дукха даь доллаше а, из кхоачамбоацар хилар цу боахаме. ХIаьта кхай юккъе нийсденна даларе?! Из тайпа моттиг кхычахьа хила а тарлу. Цунах хIанз ялат чуэцаш боахка нах лоралуш хила беза.

Ялат чуэцара, из кхай тIара дIакххаьхьара, техникана эша гIулакх дара, салаIареи бытеи хьалаш вIаштIехьдахара, кулга цIена боацача нахах хьувкъам лорабара, кхаш чах мукъадахара, лаьтта ахара, из дIадера а, кхы тайпа а звенош юкъе йолаш бIарчча комплекс я цу боахаме кIи-марса балхаш деш. Цун начальник С. Хазбулатов ва.

— Дерригa ялат 2605 гектара тIа да тха,—йоах цо.— Цунах 1100 гектар совгIа чуийцад хIанзле. Эзар гектар гаргга хинна мукх чу а бена, хIанз кIа чуэцаш да. Из болх беш «Нива» яха 16 комбайн я. Мукх хIара гектара тIара 37,4 центнер баьлар, план 25 центнер йолаш, кIа 27 центнер доал. Цхьабакъда, интенсивни технологех из дIадийнача кхо бIаь гектарах хIарнена тIара 40 центнерал кIезигагIа доацаш дала тарлу.

Сайдаминаца иштта къамаьл деш латташ, совхоза парткома секретарь Чинтаев Албеки, профкома председатель Дудуркаев Ювсапи хьатIавера тхона.

— Бехк ма баккхалаш, кIи-марсах дIахо дар укх шинне дувцаргда шуга. ХIаьта со солярка а бензин а даккхара нефтебазе ца вахача валац, — аьнна дIавахар С. Хазбулатов.

Социалистически яхьах, наьха балхацара безам совбаккхара дечох дувца дийхача А. Чинтаева аьлар:

— ЯлхлагIа ди да тахан ка бола ялат чуэцаш дола. Нормаш кхоачаш ца еш нах а нийслора юххьанца, хIанз саг вац. ХIаьта толашагIбараштa юкъе а дикагIа къахьег комбайнераша Асаев Мисирпашас, Баснакаев Адама, Висаев Iабдула, Мичураев Саламус, кхай тIара хьатта ялат дIакхухьача шофераша Ахаев Вахас, Азизов Iийсас, Малаев Iийсас, кхаш чах мукъадоахаш боахкача Дудаев Абдулбека, Алиев Вахас, Абдурахманов Ирлама, кхаш оахаши дIадувши болча Абдулаев ЯрагIе, Мацаев Iумара, Гайсумов Бекхана, Разуваев Николая, Бисултанов Iариба, дика дешаш ала доагIа трактористах Исмаилов Салаудех а шоферах Чилаев Хьамидах а. Сона хезачох, укхаза яьнна цIи йоаеш дика ка яьлар цу шинне.

— ПланагIа паччахьалкхенна мел ялат дIадала дезаш да шо, хIаьта хIанзле мел дIаденнад? — аьнна, хьаттача А. Чинтаева аьлар:

— ГIулакх миштад аьлча, тха совхоз дулха хьайбаш кхабара лостам болаш я. Цудухьа оаха кхе мел ю культура доакъар кийчдара лелаеш я. ХIаьта а 300 тонн дIадала, аьнна, задани елар тхона укх шера. Из шин дийнахьа кхоачашийр оаха. ХIанз чу мел эца ялат фуража лаьрхIа да. Юкъера лаьрхIача пхи эзар гаргга хьайба да боахаме дулха кхоабаш. Царех хIаранена укх шера 23 центнер доакъара единица Iалашъе лаьрхIад, е соахка хинначул 0,5 центнер дукхагIа. Дагалаьцар чакхдаккхара ка бола ялат чуийцачул тIехьагIа, дукхагIа хьажкIаш а йолаш, 800 гектара тIа тайп - тайпара культураш дIаювргъя оаха мошача доакъара а силос йоллара а.

Делкъа ха тIакхаьчар тхо къамаьл деш латташ. Кхай тIара комбайнаш Москва — Баку яхача трасса тIа хьатIаювла яьлар. ТIаккха цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а йолаш, Гудермес йолча оагIорахьара дIайолаелар.

— Дерригa ялат а дацар укхаза 50 гектар гаргга мара. Из чуийца даьккхад. Делкъал тIехьагIа 400 гектар хулача кхай тIа болх бергба цар, — аьлар А. Чинтаева. Кхы цхьа хIама хьоахаде лов тхона. Кхай тIарча стане яьча кхоалленна кIал латтача истолаш тIа, баьцадаарашца, маькхаца хьалдиза оаркхош дIаувттадеш, хьатIабоагIаргбола механизатораш кхабара кийчо еш яр повар Гайсумова Зухра. Шийла квас чудолаш бешка а латтар.

...Балха тIа аьттув балар ловш ловца а баьккха, дIадахар тхо цу боахамера.

М. ХАМАТХАНОВ.

Хьалхара коартолаш

Кхай тIара яьккхача кердача коартоло хозду вай истол. Ший тайпара чам хул цун. Из гIулакх кхета а деш, цхьадолча боахамашкара тахан кхай тIара хьайоаккхашехьа предприятешка, организацешка дIакхухьийт коартолаш.

«Экажевский» совхоза Аушев Ювсупа кулгалдеча звенос 100 гектар совгIа дIайийра из культура. Дукха къахьийгар коартолаш беркате хургйолаш. Чакхдаьккхар оасар, колорадски чоапилга духьала молхаш йийттар. Цудухьа хIанз гуш да уж коартолех ца леталга.

Экажкъонгий-Юрта хьачуоттачара дIадолалу звенон кха. Кхай йисте тараз латт. Укхаза оз коартолаш.

Кхай тIа ши машина латт. Шаккъе а Грознера я уж.

Массехк мугI коартолаш хьа а аьхка «Беларуса» тIара Iовоал Аушев Ювсуп.

— Тхо селхан дIадоладеннад коартолаш чуэца. Цудухьа хьалха да коартолаш во е дика хиннай ала. Тхоашта могар-м даьд оаха ераш дика хьалкхее гIерташ. ХIанз кхачаш мара латтац уж, — йоах цо.

— Ювсуп, дукха техника яц шун кхай тIа. ХIанад из?

— Еррига коартолаш яц оаха хьайоахараш. Из дIаяхьа хьаьхкача машинашка хьежжа хьайоах оаха уж.

Сиха хьалехьаю кхалнаха коартолаш. Тахан тIеххьара машина я цар юзар. Коартолий кхай тIа хьинаре къахьег ГагиевгIар Маккаси Аьсетен, Озиева Лейлас, Акиева АсмаIа, Гагиева Любас.

М. АХИЛЬГОВ.

КХОАНА—МЕТАЛЛУРГА ДИ

Индустре лард йола металлургически комплекс мехка экономике лоархIаме моттиг дIалоацаш я. ШийтталагIча пятилетке чакхйоаккхаш я, Iилмана а, техникана а, дикагIйолча технологена а карагIдаьннараш теркал а деш, хIанзара металлургически производство дегIайоалаяра а Iаьржача металлургена керда технически Iилашо яра а тIаерзаяь йола шерра программа. СССР Iаьржача металлурге Министерства хIанзара декхар — оттадаьча договорашка хьежжа, предприятей поставкаш яра дисциплина тоаяра тIадерзадаь дола детей дезараш хьадда чакхдахар. Таханарчоа из дIадехар телхадар — министерства балха тIара керттера кхоачамбоацар.

Эшаш да металлопродукце дикал айяр, сортамент шеръяр, предприятешкарча экономически балха боарам лакхбар, цар финансово-экономически гIулакхаш тоъал толаккхбар, Къаьстта теркам тIабахийта беза продукце эггара пайданегIдола тайпаш хьаделга сихдара, цо аьттув лургба халкъа боахаме тоъал дукхача металла кхом бе.

Сихача темпашца дегIадоагIа низколегированни прокатахи диткъача кIай аьшкахи хIамаш хьаелга, мехкдаьтта сортамента хир даьккха турбаш арахецалга. Карарча пятилетка атта доаца декхараш кхоачашдара металлургаша ерригача таронех пайда эца беза, къахьегама технологически структура тоае еза. Иштта, болат лоаладечара производства дерригa тIакхеталга кислородно - конверторни, электроболата чотагIа де лаьрхIа да. Бос болча металлурге сихача темпашца дегIа я еза рудни база, продукце керда тайпаш арахецалга тIакхета деза.

* * *

«Красный молот» завода № 14 йолча цехе хьинаре къахьегаш ба сталевара гIонча Васюков Борис Николаевич, огнеупорщик Барахоев Iумара Мухьмад, сталевар Подлипный Валерий Алексеевич, смена мастер Муница Виктор Иванович.

СУРТА ТIА: Б. Васюков, М. Барахоев, В. Подлипный, В. Муница.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛАШ ДИКА ДАЦ

Хаоттама хьалаш чIоагIа во дале а, цхьаккха минут зехьа ца йоаеш, тIатеIIа ялат чуэцаш боахк Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза механизатораш. Болх дика дIабода № 1 йолча бригаде. Цу бригадо хьалкхедаь 665 гектар кIаи 405 гектар мукхи ба. Мукх чуэца болабеннаб бригада болхлой.

ХIаьтта дIаяхай укхазара механизаторашта а кхыча болхлошта а концерт дахьаш ена хинна Мишустин Алексей Николаевича кулгалду дешархой агитбригада. Царца дIаяхаяр болхлошта даа хIама дахьаш ена колхоза столове заведующи а.

Дог ураэтта, сакъердаме болаш дIа-хьа бовлаш бар болхлой.

Укхаза, кхай тIа корайир тхона бригадера агроном Макушкина Надежда Георгиевна.

— Таханарча денга 220 гектара тIара мукх чуийца даьннад тхо, — йоах цо. — БархI комбайн я тха мукх хьокхаш. Кхай тIара ялат дIакхухьаш кхо трактор я. Цар из кхе а кхув. Цудухьа кхыча организацешкара машинаш еха йийзаяц тха.

Цига хьатIакхоач колхоза председатель Р. Крылевская.

— Укх шера латтача догIаша шедола ялат Iодужадаьд, — яхаш дувц цо. — Iодижа ялат чуэца геттара хала да. Цхьа моллагIйолча жаткаша хьакхац из. Лаьттара канаш хьалъийде вIаштIехьдалац цар. Цудухьа, бобови культураштa лаьрхIа йола жаткаш увттае езаш хул тхо комбайнаш тIа. Цар дика хьаэц канаш. Цхьаькха а я тхона новкъарле: геттара шорттига мара лелае йиш хилац комбайнаш.

— Боккха бий хьувкъам? —хетт оаха.

— Хьувкъам планал лохагIа ба. Гектара тIара 28 центнер мукх мара балац укх шера.

— Бахьанаш?

— Бахьан керттердар цаI да. — догIаш, — йоах председатела. — ДогIо дошадеш, малхо докъадеш дола ялата фийгаш кагий дисад. Фигий доккхалга хьежжа мара дозал мича хул ялата.

Дале а механизатораша а кхыча болхлоша а шоашта могар ду, хьувкъам сихагIа чуэцара.

— ХIара ше чуийцача ялата тоннах комбайнеро 1 сом алапи эц, — йоах колхоза парткома секретара Н. А. Вотиновас. — ХIаьта цхьан комбайнера дийнахьа 20 — 25 сом алапи эца вIаштIехьдоал. Цу гIулакхо а чIоагIа дог ураоттаду болхлой.

Балха тIа дика масал гойт бригадерча коммунисташа а. Цу хьакъехьа дика болхло ва Чернобыле дакъа лоацаш хинна колхоза парткома член Коханов Владимир Владимирович. Монтажни бригаде ва из болх беш. ХIаьта а, ялат чуэца доладелча, комбайнаца кхашка болх бе волалу из. Укх шера а ший комбайнаца ялат чуэцача толамаш доахаш къахьегаш ва. Ши-кхо ди хьалха ший комбайн ехача, цхьан дийнахьа цун двигатель хийцар цо. Цу тайпарча гIулакхашца дика хьокхам лу къонача болхлошта.

Иштта, хьалхалаттараштa юкъе ба 100 тоннал совгIа ялат чуийца комбайнер Загудаев Николай Егорович, Бубенок Анатолий Афанасьевич. Ялат кхашкара дIакхухьачарна юкъе дикагIча оагIорахьа белгалваьннав коммунист Зыгин Сергей.

Х. НАКАСТОЕВ.

БЕЗАМЕ КЪАМАЬЛАШ ХИЛАР

Вай республике енай иракски республика журналистий делегаци. Цунца ба Ирака журналистий Союза правлене секретарь Мохамад Саифальдин А. Дж., творчески союза ревизионни комиссе председатель, «Иттихат» яхача газета редактор Шариф Лаитх А. Уж накъабоахаш ва СССР МИД дунен халкъашта юкъерча гIулакхий института Iарбий метта кафедра доцент Б. В. Романов. Хьаьший хилар «Оргтехника» яхача производственни объединене предприяте цехашка, къамаьлаш дир производстве хьалхалаттарашцен новаторашцен. Объединене генеральни директора, КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата А. А. Мкртичана дийцар коммунистий исторически форума балхах, цига тIаийцача решенеех.

«Грозненский рабочий» яхача газета редакце иракски журналисташ вIашагIкхийтар республикански газеташкарча, шоай коллегашца, хIаьта Грозненски телестуде — телерадио журналисташца. Укхаза царна дIахьекхар Нохч - ГIалгIайченах а цун столицах Грознех а дувца фильмаш.

Безаме вIашагIкхетар хилар селхан Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме. Журналисташ тIаийцар республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова. Цо кIоаргга доашхаш дийцар нохчийи гIалгIайи халкъий историех, Нохч-ГIалгIайче ший лоIамагIа Россех дIакхетарах, вай край экономическии социальнии дегIайоалаяра проблемех, Советий балха тIехь еча перестройка леламах.

Селхан иштта иракски хьаьший бахар Гудермесски районе, уж цига вIашагIкхийтар, къамаьлаш а дир бусалба наьха духовенства викалашца, масала, Газабаев ШахIид - хьажиийца — Къулбаседа Кавказа бусалбай Нохч - ГIалгIайчене гIоларча духовни управлене викалца.

ВАЙ РЕСПУБЛИКА ХЬАЬШИЙ

ВЦСПС-о хьийха балха визитагIа ена вIашагIкхийттача профцентра секретарь Ньянбанге Вероника Валенте керте латта Мозамбика Халкъа Республика профсоюзни деятелий делегаци вай мехка йола цхьа бутт гаргга ха я.

Укх деношка Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова уж хьаьший тIаийцар. Вай республике а балха опыт ювцаш вIаши дагабоалаш хилар хьаьшийи фусамдайн.

XIX Ерригсоюзни партийни конференце резолюцешен ВЦСПС Пленума соцамои дIадехарашка хьежжа перестройкагIа лаьца дукха къамаьлаш хилар.

Мозамбика Халкъа Республика профсоюзний деятелаша керттера лийрхIар дар, наьха социальни гаранти лораяра профсоюзни комитеташа беча балхага, экономически гIулакхаш дара къахьегамхой коллективаш оарцагIъяхара дешдолчунга хьожалга.

Иштта уж баха хилар НПО «Промавтоматика» яхача заводе. «Дружба» яхача берий лагере. Цига хьаьший чIоагIа безаме тIа а ийцар. Сайрийна В. И. Ленина цIерагIарча культураи техникаи Двореце Грознерча художественнии самодеятельностеи вай къахьегамхой самукъадаккха Воронежера енача «Весна» яхача халкъа ансамблои цхьана концерт а оттадир царна.

Цул тIехьагIа хьаьшаша шоай мехкагIа лаьца къамаьл а даь, массанена а шоаш безаме тIаэцарах баркал аьлар.

И. АРСЕНЬЕВ.

СУРТА ТIА: Мозамбика Халкъа Республикера хьаьший тIаэцаш ба.

О. МАСАЕВА сурт.

ДЕРРИГА—САГА ДУХЬА

XIX Ерригсоюзни партконференце делегаташца хинна вIашагIкхетараш

* * *

Корта болаш, лоархIаме къамаьл дар КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева Ножай-Юртовски района партийни-боахама активаца вIашагIкхетаре хиннар. Делегата ма дарра дийцар конференце балхах, шийна цу хьакъехьа хетачох лаьца дагаваьлар.

Лоаман район экономически а социальни а дегIайоагIалга сихдара йолча проблемашта, наха медицински бытовойи гIулакхаш делга тоаде дезаш хилара теркам тIаберзабир гулбеннараша.

Наьха хьал-таро айелга— перестройка де лерхIар. Цунга ма хулла сихагIа кхачара, боахамаш пайда деш хургдолаш экономика чIоагIъе еза. Цу гIулакха эшар да къахьегам вIаштIехьбаккхара керда прогрессивни формаш балха юкъейоалаелга.

КПСС XIX Ерригсоюзни конференце решенеш кахьежжа, балха стили методаши эргаяха еза партийни комитеташа, яхаш белгалдоахар вIашагIкхетаре. Ма хула демократии гласности дегIайоалае еза.

Гулбеннараша тайп-тайпара проблемех дийцар, бакъда цхьан хIаман тIехь барта бар — перестройка дIахо чIоагIъяла езаш я, общества вахар дикагIча оагIорахьа тоадала дезаш хилара.

* * *

КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова вIашагIкхетар хилар Урус-Мартановски района партийно-боахама активаца.

Гулбеннараштa цо дийцар конференци малагIча хьале болх беш яр, мехка политически система, демократии гласности дегIайоалаеча даькъерча декхарех.

Бокъонца дола халкъа Iаьдал хилийтара, Iаьдала гIулакхашта кулгалдара шерра къахьегамхой юкъеозар — перестройка котъялара лоархIаме фактор хилар белгалдоахар вIашагIкхетаре. Хано дIадеххача тайпара дIаяхача ханара стереотипаш цIенхаштта дIайоахаш, кулгалдара кабинетни стили, ца эша каьхаташ язделгеи цIендаь балха юкъера дIадоахаш эргабаьккха тоабе беза шоай болх парте районни комитетои, халкъа депутатий районни Совета исполнительнии комитето. Партийнии советски органий балха хоадам бераш наьха вахара хьалаш, тоадара тIадерзадаь хьадда практически гIулакхаш хила деза.

Ший къамаьл чакхдоалаш Х. Х. Бокова гулбеннарий хаттараштa жоп делар.

* * *

Ачхой - Мартановски района партийно - боахама активаца вIашагIкхетар хилар КПСС XIX Ерригсоюзни конференце делегата, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова. Цо дийцар конференце балхах, перестройка процесс сихъяра района, республика партийни, советски органий декхарех.

Гулбеннараша белгалдоахар наьха материальнии духовнии хьашташ кхоачашделга, социальни нийсхо лелаелга, законаш дизза кхоачашделга керттереи лоархIамеи декхар хилар.

ВIашагIкхетаре хиннараша делегатага дийцар районе перестройка чIоагIа мела лелалга, хоалуш хувцаденна хIама ца хилар. Района партийни, советски, боахама органаша кхоачам боллаш болх ца бара тешал деш хьадда факташ а кхувлаш къамаьлаш дора вIашагIкхетаре. Вахара массе а сферашка эргалонаш е езалга— цох бар цига мел хиннача къамаьлий чулоацам.

* * *

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотееви Назрановски трикотажни фабрика хIамаш тега мотористка Д. А. Дерсиговаи Назрановски района партийнии советскии органий викалашца, къахьегама коллективашца вIашагIбеттабалар; КПСС обкома шоллагIа секретарь Д. Г. Завгаев — Советски районе; Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков — Веденски районе.

Делегаташа гулбеннарашта дийцар конференце балхах, партийни форума хьакъехьа шоай дагарчох. Мохк социальнии экономическии дегIабоалабара хIанз парте хаьдда программа тIаийцачул тIехьагIа, белгалдоахар вIашагIкхетаре, хIаране ше къахьегача моттиге хьем боацаш перестройка еча юкъе дакъалаца дезалга. Тахан а тIехьа экономика, республика вахара кхыйола оагIонаш а эргайоахача дIадахарий стереотипашца, бюрократически духьаленашца юхаетташ моттигаш нийслу, дукхагIча даькъе цхьаболча наха кердадар хьаллаца безам ца хиларах да из. Ершу дIадоладелча гIоне дукхагIа йола предприятеши, колхозаши, совхозаши боахама доал дара кердача хьале — самофинансированеи самоокупаемостеи принципех болх бе яьннай. Мишта дIадода кердадар юкъедоагIалга? Хала хете а дукххача моттигашка перестройка юкъейоалаелга мела лел. Къаьстта цIенхаштта йола проблемаш духьала увтт Назрановски «Электроинструмент» яхача завода коллективана. Кердача хьалашка болх бе ялара тоъам боллаш кийчъенна хиннаяц из. Ла йиш йоацаш мела лел станочни парк кердайоаккхалга, наха экономически дешар Iомаделга во латт. Ма хетта хьинар гойтац уж а кхыйола а проблемаш къоастаяра завода партийни организаце, кулгалхоша.

Перестройка яра къовсам лоаттабеча производствана кулгалдара лоархIаме хIама хиларх санна йолча демократически методех, гласностах бизза пайда эцара теркам тIа ца бохийталга белгалдоахар вIашагIкхетарашка. Къахьегамхой инициатива юхатетташ моттигаш нийслу, общественно лоархIаме дешаш къестадеча бебашха ца хеташ а нийслу. Цу дерригнеша тIадиллача гIулакхий бехктокхам лохбу, наьха социальни апати хьалхьоаю.

ВIашагIкхетарашка дийцар кулгалхошкара бехктокхам лакхбелга хьадеха дезилга, формализм лелаеш, наьха хьашташ бе-башха ца хеташ барашцара цIенхаштта къаста дезилга, цхьаннахьара гIулакх толхадаь хьакимаш кхы а дикагIча балхаш тIа увттабелга дIадаккха дезилга. Укхаза керттера гIулакх кхоач партийни комитеташка, халкъа депутатий Советашка.

Юрташ социально - культурни даькъе дегIайоалаяра йолча проблемех принципиальни къамаьл хилар вIашагIкхетарашка. ДукхагIа йоакхо е еза йоахар арен, фермай болхлой. Къахьегамхой духовни вахар дегIадоаладара, къамашта юкъера доттагIал чIоагIдара, социальни нийсхо лелае езаш хиларах ира дешаш дийцар вIашагIкхетарашка.

XIX ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТКОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТАША ДУВЦ

ДЕРРИГА ЧУЛОАЦАШ

Дукха ха йоаццаш чакхъяьннай деррнгача советски халкъа, дунен общественноста теркам тIаэза йола йоккха партийни форум — КПСС XIX Ерригсоюзни конференци. Цига дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГIалгIайчерча делегатаца Грозненски района Долински юкъерча школа директорца Мусаев Магомед Эльшиевичаца вIашагIкхетар хилар тха корреспондента.

— Iалаьмате боккха лоархIам болаш событи ма йий чакхъяьнна конференци. Из йолаеннача хана хьайна хийттарех дувцал вайна.

— ХIанзалца хиннача партийни съездел а кIоаргагIа шийй болх конференце дIаболабаь бале а, юххьанца хьал низкъало дар. Цхьабакъда, ха дIа ме йода тIера дIадаьлар из. Мадарра юххьанца воашта хетар дIаала вай ца Iомадалар хургдар-кх из.

Конференце болх Iалаьмате демократичю бар. Перестройка дерригача дешаех объективни дискуссеш яра лостам белар КПСС Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча докладо. Цо чу ца лоацаш советски, общество дегIаахара цхьаккха а оагIув йисанзар.

— Хьалха хулаш хиннача партийни форумел малагIа башхало йолаш яр XIX партконференци?

— Эггара йоккхагIйола башхало яр — хьалха хулаш хиннача тайпара отчеташ е веннар къамаьл а ца дайташ юкъахвоаккхар делегаташа. ПерестройкагIа дола дийна дош дар хIаранегара дIадехаш хиннар. Кхыметтел резолюцеш тIаэцача хана а хьалхе оттаяь кийча резолюцеш хьа а ца кхайкаеш, делегаташ юкъе болча комиссеша могаяьчча тайпара тIаийцар уж берригаш вIашагIа баьнна.

ХIаьта конференце берригача балха хьахозаш яр «перестройка юхаяргйоацаш, чIоагIъенна дIаотта еза» яха уйла. Гуччахьа дувцар къувлаш мел долчох, бакъ мел долчох. Делегаташа кхоачамбоацарех лаьца майрра критика йора министрашта, партийни а боахамий а кулгалхошта, кхыметтел КПСС Центральни Комитета а. Цу тайпара хIама хIанззалца ца хинналга массанена а гуш ма дий.

Из кхетадеш а да. Тахан дерригача советски адамашта шоашта хетар ала, гIулакх тоадара тIаерзаяь критика е мукъа беннаб. Вай демократега Iомалуш доагIа. Цудухьа къамаьл деш мел хинначарна дагадоаллар делегаташ перестройкагIа йола малагIа хаьдда решенеш ийца духьалгIоргба, конференце дукха дика хувцамаш дарга дог доахаш хиннача эзараш болча наха.

Башхало яр критика ераш IотсIа а ца беш, конференце хиина дискуссеш хIара дийнахьа кIоаргагIа, ирагIа хулаш хилар а. Иштта теркам тIаозаш дар шоай гIулакхаш хозде, кулгалхой хестабе гIерташ деш хиина къамаьлаш юкъахдоахаш, хьа ца дувцийташ, сецадеш хилар а. Цо хьахьоккхар шоай бокъонаш яйза ца Iеш, хIаране шийй декхар кхетадеш хилар.

— Магомед Эльшиевич, конференце хьай теркам тIаэзача моттигех дувцал вайна.

— Са чIоагIа теркам тIаэзар СССР 50 шу дизара цIерагIча Ивановски станкостроительни производственни объединене генеральни директора В. П. Кабаидзе даьча къамаьло. ХIаравар мехка да хила хьадечун а леладечун, яха маIан дар цун. Къаьстта пайдане дар из къамаьл вай кагирхошта. Iилмах лаьца а хаьдда дош аьлар оратора.

ХIаьта со се халкъа образоване викал хиларах тарра, са теркам тIаэзар конференце школах лаьца мел дийцачо. КIоарга чулоацам болаш яр СССР халкъа образоване Пачхахьалкхен комитета председатела Г. А. Ягодина выступлени.

Тхона, хьехархошта, дукхача хана денз зеденнар да дешара программаш лоацъе езалга, цар дешархой уйлаш лоадам боацача хIамашта тIаерза а еш, керттердар доаггIача бесса ца кхетадайталга. ТIаккха новкъоста Ягодина дийца учебникий хьакъехьара дош. Из хоадам боллаш къоастаде дезаш да. Мах боацаш телача учебникех боаггIаш бола пайда балац. Учебникаш хила а деза масса дешархошца.

Тахан школаш, материально-технически база дикагIа хиннаяле а, эшшача боарамга кхача гаьна я. Вайна ховш да из база шн-шегIа хьахургйоацалга. Е пачхахьалкхен бюджетера е базови предприятей чотагIа тоаде дезаш да школай материальни хьал. Амма къаьгга кхетаде дезаш да цаI: таханара дешархо ва кхоана мохк дегIакхувла безар. Цудухьа тахане а йоаккхо е еза цун.

Цхьаькха а да. Конференце теркам тIа а бахийтар цу гIулакха. ЦIенъяь дIаяккха еза дешархой знаней мах хоадабечара формализм. ДегIайоалае еза школашкара демократи. Эггара цIенагIа, хьаьналагIа, нийсхо езашагIа бола нах бераш да. Бизза бола доакъашхой а баь, дешара процесса кулгалдара юкъебоалабе беза дешархой шоаш.

Конференце мел лаьрхIа хIамаш, новкъоста М. С. Горбачева ма аллара, тахане а юкъедоаладе, дIадоладе деза массайолча моттигашка цхьатарра, тIаккха мара вай дIахьалхашкахьа дохалургдац. Кхоаненга тетта йиш йолаш проблемаш яцар цига йийцараш, вай иштта а дукхха тIехьадисад вахаро дIадехарашта, къаьстта школаш.

Сай коллективе а республика халкъа образоване викалашта а дIадовзийтад аз конференце хиина хьал. Телевидене, радиовещане, газеташка гIолла массанена из дайзадале а, дийна дош, сога диллача, дега гаргагIа дуж.

ТIаккха конференце са дукха вIашагIкхетараш, къамаьлаш хилар мехка тайп-тайпарча миIингашкарча халкъа образоване викалашца, дукха кердадар, дикадар хайра.

Кердача дешара шера дукха да дешара-кхетам балара процесса оаха юкъедахьа лерхIаш. ХIанз керттердар хабараш дита а дита, гIулакх дIадоладар да.

Интервью ийцар
Х. АУШЕВА.

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМ

Укх деношка хиннача КПСС Грозненски горкома аргIанарча пленуме дийцар укх шера 10 июле Грозне яьча митингий хьакъехьара дош. Цунах йола информаци йийр парте горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос. Обществе демократии гласности шерра йоаржаеча хьалашка митингаш еш хилар бахача наьха общественно-политически хьинар айдалар, чоалханеча экологически хьала, социальни сфера дегIайоалаеча, кхоачамбоацараштa уж чIоаггIа сагота хилар хьагойташ дола хIама санна лаьрхIар пленумо.

Цу цхьан ханна митингаша хьахьекхар цхьайола негативни явленеш а. Цига дакъалоацаш хиннача цхьаболча наха бокъо йоаца гIулакхаш леладеш моттигаш а нийсъелар. Иштта, Ленина цIерагIча майда тIа хинна берий художественни самодеятельноста выступлени йохайир, радноаппаратурей оборудовании толхайир цига хиннача цхьаболча наха. «Динамо» яхача стадионе митинге дакъалоацаш хиннача цхьаболча наха доацар дувцаш, шоай оппоненташтa а, хIаьта иштта гIулакхаш тIарча наха а халахетараш деш моттигаш хилар.

Горкома пленумо тIаийцача соцам тIа хаьдда харцахьа лаьрхIар митингашка гучадувлийта негативни гIулакхаш, КПСС райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта тIадиллад къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка беш бола политико-массови болх чIоагIбелга, КПСС XIX Ерригсоюзни конференце резолюцеш кхоачашъяра из тIаберзабелга.

КПСС райкомий, райисполкомий, коммунистий — чурча гIулакхий органий кулгалхой теркам парте горкома пленумо тIаэзар митингашка йоаггIаш йола порядок хиланза яргйоацаш хилара, бокъо йоаца гIулакхаш цига а собранешка а хила йиш йоацаш, уж хаьдда дIадаха дезаш хилара.

Коммунисташта — министерствайи ведомствайи кулгалхошта, къаьстта социальни сфера барашта тIадиллад биззача боараме хан-ханнахьа къахьегама коллективаштен городе бахача нахан шсаш кулгал деча отраслешкарча гIулакхий хьалах, уж отраслеш дегIайоалаеча дезарех йола информацеш елга.

Грозненски горисполкома председатела КПСС члена В. М. Шамардина тIадиллад город Грозне митингаши собранеши елга нийсача порядкагIа леладара хиланза яргйоаца предложенеш оттаелга.

25 шу даьннад резчика Дудаев Асланбека Грозненски картонажни фабрике къахьега. Шийна хьалхашка латта декхараш 130 процент кхоачашду цо. Ший йоккха опыт зIамагIчарна дIалуш, общественни вахаре хьинаре дакъалоацаш хьавоагIа из.

И. ПЛИЕВА сурт.

Атеистически болх эргабаьккха тоабе!

ВАЙ КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Массехк бахьанех Сунженски район республикерча кхыча районашца нийсийча динах тешараш къаьстта дукха болаш я. Цунна тешал ду бахача наха юкъе даьча тохкамаша. ТIаккха фуд тхога царна духьал оттаде? Эггара хьалха атеизма массазара семинар, докладчиккий группаш, лектораш, пропагандисташ, политинформатораш, агитатораш. Атеистически пропаганда еш, наха юкъе кхетама болх беш я районера педагогически коллективаши культпросветительни учрежденей болхлой, моттигерча кепайоазон органаш.

Цхьабакъда, цу ерригача пропагандистски арсенало кIоаргга чулацац чу лоархIамеча балха дешаш. Къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка атеистически знанешта пропагадна елга тесса леладу. Цхьанна коллективе доаггIача бесса болх беш яц атеизма советаш, хIаьта массанахьа а вIашагIъехка-м я уж. Укхазара хьадоагIаш да атеистически кадраш кийчъелга лохача боараме хилар. Атеизма хIара совете болх беш хила еза лектораш, политинформатораш, пропагандисташ хьахоржаш йола секцеш. Из болх дика дIаболабаьбар Карабулакерча химреагентий заводе. Цхьабакъда, укхаза а къахьегамхошта атеистически кхетам балар санна дола гIулакх духхьал цхьан сагах Храмовайх тийша дитад.

Цу дерригача кхоачамбоацарий бахьан латт КПСС райкома пропагандаи агитацеи отдела инициатива мела хиларах. Цунца цхьана кIезига бехк тIабижац парткомий секретараштa а.

Керттерча даькъе цу лостамагIа пропагандеи агитацни елга динах тешаш боацачарна тIаерзаяь я. Укхазам кхетаде хала хIама дац: динах тешаш воацар-м кхетама болх ца бича а тешарг мичав. ТIаккха цу тайпарча нахаца аттагIа да-кх болх бе а. Укхаза бехк дукхагIча даькъе духхьал лекторий бац. Царна методически разработкаш еча организацейи учреждений партийни органий ба.

Тахан, бакъдар духхьал дIаала деза, ма хетта латтац динах юхедисаращца лоаттабеш бола къовсам. Къаьстта ледарло гойт района медицински болхлоша. Районни центральни больница партбюрос, профсоюзни, комсомольски организацеш хила езаш йола авторитет йолаш яц коллектива хьалхашка. Во я унахцIено лораяра материально-технически база. Хадданза юкъагIа йоах 60 моттига лаьрхIа терапевтически корпус хьалъелга, дизза ши шу дала доал Карабулаке инфекционни отделенена ремонт еш латта. Кхоачашйинза юсаш йолча проблемех дувца кхы а дар цу даькъе. Бакъда, деша корта цунах латтац. Керттера кхоачамбоацар латт предприятей, организацей кулгалхоша шоай декхараш дизза кхоачаш ца дарах, кхоачаш йинза йолча проблемашта цар кIезига терко ярах. Иштта ца хилча мишта кхетаде деза поселкови Совет керте латтача Карабулакерча 11 йоккхача предприятешта больница цхьа отделени хIанззалца вIаштIехьъяккха ца магар. Е районерча 20 организаценеи предприятенеи берий отделени тоае ца магар? Материально-техническа база мела я яхаш цхьацца бахьанаш а кхувлаш, гIулакхаш тIехьашка тетт больница кулгалхоша шоаш а.

Районерча больнице медицински гIулакх дара культура а чIоагIа лоха я.

ЦIенхаштта хала хеташ хIама да из е вож мероприятеш чакхъяхара инициатораш хила еза партийни, профсоюзни организацеш юстара а латташ духхьал культболхлоша уж чакхйоахаш хилар. Кхыметтел партийни организацей секретараш шоаш а хьал а гIетташ дIаух цхьайолча мероприятешкара.

ЙоаггIача беса кхоачашъяц район культурни даькъе дегIайоалаяра тIаерзаяаь йола комплексни план. Укх тIехьарча 3 пятилетках 2 культура ЦIа мара хьалдаьдац районе. Хадданза тIехьатетт Ассиновская яхача станицера культура ЦIа, хьалделга.

Перестройка идеологически Iалашъелга тийша да вай къахьегамхой балхен бытен хьалех. ДIауйла ел оашош малагIа мероприятеш чакхъяха йиш я лостам боацача, йIоахъеш йоацача цIеча уголокашка?

Партийни организацешка, района къахьегамхошца къамаьлаш деш дика хоалу дукхача предприятей кулгалхой сага фактор лакхъе езаш хиларах долча деша вIалла а теркам ца беш моттигаш йолга. Наьха къахьегамен бытен хьалаш чIоагIа во да «Западная» яхача коа тIара оалхазараш кхедеча фабрике, «Красная Армия», «Победа» яхача колхозашка. ХIаьта из дош цIенхаштта терко е езаш ма дий. Парткомашта хьалхашка мел латтача декхарех керттера дар из ма дий. Тахан духхьал юхь тIара шийй коллектива членаш бовзаш хиларах дагалац гIулакх. Кулгалхо ховш хила веза шийца болх беш волча сага хьал-таро, цун уйлаш, цун нигат, эшараш.

ХIанзарча ханю вайгара дIадех вахаре массе моттигашка низи хьинари ца кходеш къахьегалга. Саг дегIавара моральни, материальни, духовни боарам лакхбеннаб. Цунга хьежжа хувцалу цунца беча идеологически балха формаш а. Духхьал даьсса хабар дувцарах хIама хургдац. Цох тахан саг цецвоалалга дац. ХIара дош гIулакхаца чIоагIдаь хила деза.

Лакхе аз белгалдаьхар атеистически кхетама болх беча оаха нийсдолийта кхоачамбоацараш. Деррига а тха во да аьлча а хургдацар нийса. Идейно-политически балха тIа тхона карагIдувлаш а карагIдаьннараш а кIезига дац.

Дикача идейно-политически боарам тIа чакхбоах атеистически, тIема-патриотически, интернациональни кхетам балара болх Ассиновская яхача станицерча юкъерча школа партийни организаце, педагогически коллективо. Цига вIашагIъелла я «Ветеран» яха клуб. Из 1984 шера хьахиннай. Цун кулгалхо я биологи хьехаш йола. Г. Зубова. Шиъ секци я клубе болх беш: «Поиск» яхари Сийлахь-боккха Даймехка тIом болча хана Ассиновкая яхача станице лаьтта 46 Кхалнаьха авиаполка доакъашхой цIераш лохаш яри.

«Поиск» яхача отряда кулгалхо я истори хьехаш йола Г. Кочеткова. Цо тIема ветеранех — станице баьхача а бахача а нахах материалаш гулъю.

Шийна теркам тIаозаш ба Орджоникидзевски № 4 йолча юкъерча школе беш бола атеистически, интернациональни кхетам балара болх. Школе вIашагIъеллай Т. Боаджиева цIерагIа йола музей. Укхаза традици а хинна дIаэттад доттагIлен фестивалаш чакхйоахалга. Дешархоша гулъяьй Сунжерчен Болгарерчен пионерех йола материалаш. Дешархой болча хьоашалгIа ух тIемахой - интернационалисташ, тIемеи къахьегамеи ветеранаш. Цар дешархой Iомабу шоай Даьхен бизза къонгаши мехкарийи болаш хила.

Дукхача къамий викалаш бах тха районе. Цхьан цIен дезал санна шоайла барта бах уж.

Интернациональни кхетам балара доккха беркат доал тхона районе болх беш советско-польски, венгерски доттагIлен обществаш хиларах.

Афганистане човнаш хиннача тIемахошта - интернационалисташта дарба деча Подмосковьерча цхьан госпиталаца бувзамаш лоаттаду Серноводски юртбоахама техникума студенташа. ДIадахача шера техникума общежите воспитатела З. Догановай инициативах студенткаш Ж. Ахматхановаи М. Хабибулаеваи бIарг тоха баха хилар. Цу госпиталаца бувзамаш лоаттаду Нестеровская яхача станице бахача наха а.

Тха района школашка ер дешара шу дIадоладелча гIоне ерригача школашка эрсий къамах долча бераша гIалгIайи нохчийи мотт Iомабелга юкъедоаладаьд оаха. Из опыт теркаме а ийца дIахо йоаржайича бакъахьа я сона хетаргахьа. Цох беркат доалалга гуш да. Цунна тешал деш цхьа масал доаладергда аз.

Орджоникидзевская яхача станицерча номер 2 йолча юкъерча школе гIалгIай метта урокаш юкъейоалаяьй. Дукха ха йоаццаш тIехьа цу тайпарча урокашка гIалгIай бераш мара ахацар. Цхьабакъда, хьехархой, дай-ноаной инициативагIа гIалгIай метта урокашка ух эрсий, кхыча къамах дола бераш. Цудухьа хIанз кхыметтел цхьоалагIча классе а шоайла хала а доацаш гIалгIай меттала къамаьл де хов бераштa.

Цхьабакъда, укхаза цу даькъе халонаш нийслац, аьлча харц хургдар. ХIана аьлча, гIалгIай, нохчий мотт хьехара эша программаш, методически пособеш яц.

Хьалха латтача принципехи методехи пайда а ийбеш массе а школашкарча хьехархоша болх бу аьлча, гаьнна нийса хургдацар. ХIаьта интернациональни, атеистически, патриотически кхетам лучара царга кхоача дакъа Iалаьмате доккха ма дий. Кхыметтел вай хьалкхувш йоагIача тIехьено эздий доаца къамаьлаш дувцаш дукха моттигаш я. Лакхерча дешара заведенешка оттача хана нийса предложени Iоязъе хац.

КПСС райком, юххьанцара партийни организацеш тешаме ала йиш йолаш бац тахан района хьалхашка латта проблемаш ерригаш къоастаяьй, аьнна. Дукха халонаш нийслу тхона хьалхашка а къахьегама ресурсашца дувзаденна. Лоаман юрташка: Мужеча, Галашка, Оалкама, Краснооктябрьское яхача юрташка баха дуккха нах ба балхашка дIатарбе безаш. Цу юрташка дац лерттIа культура цIенош, библиотекаш, больницаш, берий бешамаш. Цудухьа хила деза-кх из динах тешараш укхаза къаьстта дукха болга. Парте района комитето, профсоюзни организацеша, комсомоло идейно-политически болх мелбалийтаб цу юрташка. Цигарча юртий клубашка, боахамашка, школашка кIезига йоаржаю хьалхалаттарий опыт, къахьегама династех дувцац, кIезига терко ю тIемеи къахьегамеи ветераний, шоай интернациональни декхар кхоачашдеш Афганистане боабаьча кагирхой дезалий йоакхо йиц.

ЧIоаггIа теркам тIабахийта безаш цхьаькха лоархIаме дош а да тха балха тIа. Из сенах латт аьлча, атеистически кхетам балара беседа еча хана гучадоал цхьаболча наха еррига а дика обрядаш къаман цIейш санна лоархIаш хилар. Из эггара хьалха дувзаденна да оаха — идеологически болхлоша цу проблемана кIезига йокхо йирах. Иштта, марха кхабар зене гIулакх хиларах беседа еча хана наггахьа волчо мара хьоахадац мичахьара, сендухьа цун овла хьаболабеннаб.

Укх тIеххьарча хана КПСС райкомо тIа а ийца чIоагIъяьй комплексни план. Из хетаяь я Ленински къаман политикана пропаганда яра, патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балара болх шерагIа боаржабара. Цу гIулакхаца дувзаденна ерригача юххьанцарча партийни организацешта тIадиллад улица, юрта, станица цIейш, халкъа творчества фестивалаш чакхйоахалга.

Вайна ховш ма хиллара хIара дезале ши-ший проблемаш я. Царех конфликташ а ца хулийташ, уж гаьна а ца йоалийташ къестаеш хилча гIулакх нийса дIагIоргда. Цудухьа тахан тха районе хьадеш мел дола дика хIама дуккхача къамий викалех тийша да. Уж ба эрсий, нохчий, гIалгIай, хIирий, украинцаш, кхыбараш. Цхьан цIен дезал санна уж барта бахалга, уж кхы а кхотабелга тха — идеологически болхлой керттера декхар да.

В. ПОПОВА,
КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь.

Иштта нах хилча...

Сунженски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза комсомольски организаце секретараца Мамиргов Зайндеца тха вIашагIкхетар хьалхара дац. Хьалха а санна комсомольцашеи кагирхошеи дезала подряд юкъейоалаярах да тха къамаьл.

— БакаевгIар дезало соаххка къахьегама кердача формагIа болх беш пачхахьалкхенна помидораш дIачуялара ши план кхоачашъяьй,— йоахар Зайнде. — ХIаьта Элькиевеи Кокаевеи дезалий звеноша, массехк шера договор оттадаьд колхозаца хьажкIаш хьалкхеяра, цу даькъе дика ка йоалаш болх а бу цар.

Гуш дар шоай колхозерча наха доаха толамаш Мамиргов гIадвугаш дале а, общественни гIулакхашта кагирхой хьинар айде дезалгах цо уйла елга. Колхоза комсоргга из дош къоастаде атта хургдоацалга кхетадора аз а. ХIана аьлча, кхы мел дар дIадаьлча а, кагирхошта цхьа хIама дезадалийта ма дезий. Кхы вIалла деце-дискотека. Уж сай уйлаш ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхарча секретарага С. Бутенкога аз дIайовзийтача, цо вела а венна аьлар:

— Ай Зайнди-м районни дискотека кулгалхо ма вий. Во а яц цун дискотека. Кастта цун программа шеръелаьрхIа да тхо. ВЛКСМ обкомо дош деннад укх шера видеоаппаратура яла.

Мамиргова къахьегама биографех лаьца хилар дIахора сан С. Бутенкон къамаьл. Цунгара сона хайра комсомола комитета секретарь лакхера дешар дийша волга. Бакъда, цо йистеяьккхар юртбоахама институт яц — Краснодарски культура институт я. ХIаьта сона хийттар харц хилар. Сона моттар боахама комсорг юртбоахама я экономически дешар дийша хила веза, аьнна.

Цу тайпара аз даьча хаттара жоп а луш С. Бутенкос аьлар:

— Ленина цIерагIа колхоз низ бола боахам ба. Цхьабакъда, хьалха хиннача комсоргий вIаштIехьдалацар юкъара гIулакхаши наьха мукъа хан пайда а болаш вIаштIехьъяккха. Соахка цу хьакъехьа колхозерча кагирхошца дагадаьлар тхо. Цигга лаьрхIар Серноводски культура ЦIен директор хиннача З. Мамирговга колхоза комсомола комитета керте отталга деха. Из раьза хилар.

Колхоза кагирхой тахахнарча гIулакхашка хьежача нийса даь хIама дар из. Бакъда, Мамирговга шийга хьаьттача-м культурно-массови, спортивни болх хIанз мара дIаболабеш бац.

— Кастта юрташкарча футбольни командашта юкъера яхьаш дIайолалургья, — яхаш ший дагардар дувц Зайнде. — ХIаьта тхо хIанз а команда вIашагIтоха ца могаш хьувз. Бакъда, тха кагирхошта болх бе дика хов, тIаккха духхьал физически къахьегамах латташ хила йиш мичай сага вахар, из духовно а дегIавоагIаш хила ма везий.

— Хьа балха тIа новкъостал де нах бий хьа? — хетт аз.

— Уж бецаре-м цхьаккха а мича дар, — йоах Зайнде. — Хьинар дола комсомольцаш шорта ба тха. Царех ба прораб Р. Умаев, болхло Р. Асхабов, кхыбараш, берригней цIераш яьха а варгвац.

ЧIоагIа дика хеташ хIама да МамирговгIар къона дезал городе баха йиш йоллаше а укх массехк шера Серноводске бахаш хилар. Комсорга сесаг — Залесская Зоя духхьал шоай воI Мурад кхеваь Iац. Цо Серноводски юртбоахама техникуме эстетика яха предмет хьех. Цхьабараш цецбувл, юрта мишта нийсвеннав цу тайпара саг, аьле. Цу юрта бахача наьха аьттув баьннаб З. Мамиргови З. Залесскаяи санна бола дика нах уллув нийсбаларах.

Р. ВИСХАНОВ.

Халонаш эшаеш

Дувца эшаш дац доакъар кийчдерашта укх шера йоачаша мел новкъарле ю. Йоачаш латт республика массе а районашка. Хаоттама хьалашта шоай денали маькарлои духьал уттаеча нахах ца дийцача нийса хургдацар.

«Назрановский» яхача совхоза Плиевски отделене доакъар кийчдара балхаш комплексни хьисапе дIахьош да. Екхан латташ денача хIара сахьатах бизза пайда эца гIерт укхаза.

— Оаха хIанзле кийчъяьй 300 тонн йол, 700 тонн сенаж, — яхаш дувц отделене управляюще коммуниста Х. Евлоева.

ХIанз 65 гектара тIара эбаь дIабийна кени-горохи хьокхаш ба доакъар кийчдераш. ШоалагIа хьокхарг хинна хьалъэттай люцерна. Из 190 гектар лаьттан тIара хьакха езаш я. Укхаза ферме хьатIаэзад деррига доакъар, из цкъарчоа докъаду, тIаккха вIашкатох.

Ерригача техниках бизза пайда эца гIерт механизатораш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб укхаза доакъар кийчдераш: комбайнер С. Арсамаков, механизатораш Б. Котиев, А. Даурбеков, Д. Ведзижев.

Шоай хьинар ца кходеш хадданза аргIаш деш ба А. Мартазанов, А. Колоев, Х. Даурбеков. Белгал ца баьхача нийса хургдацар доакъар хьатIаувзаш бола трактористаш а. Дийнахьа шиъ-ах норма кхоачашъю из болх беча И. Сейнароева, Х. Оздоева, Б. Ведзижева.

Къахьегама йIаьхий опыт йола саг ва доакъар кийчдеча звенона керте латта Котиев Бембулат.

Къаьстта гIадбаха ба доакъар кийчдераш 140 гектар тIа ййина лакхабелкови смесаш дика хиларах. ХIанз уж хьакха йолайича, хетаргахьа, 450 — 500 центнер хьаьна доакъар даргда цунах хIара гектара тIара.

Оаха къамаьл деш Х. Евлоева белгалдаьккхар:

— Iана тоъал доакъар кийчдара мел эша техникеи нахи болаш ба. ХIара сахьатах пайда а эцаш из болх а бу оаха. Цунца цхьана оаха дицдац ка бола ялаташ чуийца даьннача майда тIара ча фермашта юхе хьа тIа узалга, цо а гIо дергда Iай. ХIаьта кана бола ялат хинна мукъадаьннача 300 гектар хиллал долча лаьтта доакъарийна хьажкIаш дIаелаьрхIад оаха. Тхона хетачогIа, планал дуккха а дукхагIа доакъар Iалашде таро хургья тха укх шера.

У. АЗАМАТОВ.

НАЬСАРЕРА КООПЕРАТИВАШ

Хоза догам тIадола, пенах етта лоа мо кIай плитка бе а йоаллаш, райисполкома хьалхашка гIолла дIа-хьа ухаш лелар цхьа ха яха къонах. Цу плитка теркам тIа а эза къамаьл хилар са цунца.

— Яр моргаш хьаергъяр аз, — аьлар цо. — Кооператив хьаелла бокъо лу моттиг мичахьа я укхаза?

Иштта наьха безам тIаэзаб керда хьаелла йолаяьча кооперативаша, сомаяьккхай цар творчески уйла, кулг - говзал. КIоаргга духтIабоалаш деш наха «СССР кооперацех дола Закон». Цу Закона мугIараша кхы а чIоагIбу из гIулакх пайдане хиларах бола наьха тешам.

Вешта из тешам-м тахан хьахиннабац. Кооперацеца наьха уйлаш ювзаенна, цун тIехьале, цун беркат царна дайза-м дукха ха я. Советий Iаьдал доаллаше а хьахинна Наьсарера кооперативаш чIоагIа накъайоалаш хиннай цу хана наха а Iаьдала а. 1924 шера цар кхеяь а Iалашъяь а 8000 пунт коартолаш яхьийтай наьсархоша Грознерча мехкдаьттахошта. Цар Iалашъеш хиннай хьажкIаш, дулх, тха, кхыйола тайп - тайпара юртбоахама продукташ.

Кхалнах а юкъебаьннаб цу гIулакха. 1924 шера май бетта Дошлакъий-Юрта хиннача собране шоай юрта кооперативни хьисапе маша бу цех хьаелла, аьнна соцам баь хиннаб цар.

Шерра болх бе йолаенна хиннай кооперативай мануфактурни тикаш, кхыйола наьха хьашташ кхоачашду зIамига а йоккха а торговии бытовойи предприятеш.

Иштта да, Наьсаренга диллача, цу кооперативай истори. ХIанз, перестройка цIаькха а шерра никъ хьабиллаб царна. ПаргIато еннай цар инициативана. Товараш дохкача рынка сфере, кхыметтел пачхахьалкхен тикашца а хийцца социалистически конкуренци лелае йиш йолаш я кооперативаш.

Мишта дIадоладеннад района кооперативай керда истори, мичахьа кхаьчад, мишта хургба цар дIахохьоргбола никъ? Цу хьакъехьа къамаьл хилар са райисполкома председатела заместителца Х. Батыжевца.

— Кооперативай гIулакхаш кхоачашде а царна тIахьожам лоаттабе а лаьрххIа вIашагIъелла комисси я райисполкоме, — аьлар цо. — Цун председателалла со хержав исполкома заседане.

— Фу хет хьона, фу уйлаш дагаухийт хьалхарча боламо? — хетт аз.

— Эггара хьалха белгалдаккха доагIа цу гIулакхацара наьха безам айбалар, — аьлар Хьасана. — ХIара денна нах хул со волча. Цхьабараш «бакъдар» ха боагIа, шоллагIбараш — дагабала, кхоалагIбараш — шоай хаьдда предложенеш а яхьаш. ХIаранеца дувца, никъ дIахьехха, де дезар фуд, каьхаташ малагIаш эш, яхаш уж дIаккхетабеш ха дукха йоае езаш хул. ХIаьта а ха «йоае» мегаргйолаш дика гIулакх да из.

Батыжев — йоккха опыт йолаш дипломированни экономист ва. Цунна хов кооперативех наха а района а мел пайда баргба. Цудухьа теркам тIабохийташ леладу цо из гIулакх.

ХIанззехьа а 8 кооператив хьайийла а болх беш а я районе. ДукхагIдолча даькъе общепитен бытовой хьашташ кхоачашдечен сфере я уж.

Дукха заявленеш яьда кооператорий комиссе председатела хьалхашка. Царех цхьаннега хьежар со. Из язъяьр ва ЖIайрахьа ваха Эсмурзиев Iадрахьман. Цо дех шийга кооперативни хьисапе кхаба доахан чуоттадайтар. ШоллагIча заявлене тIа дехар ду — тха хьачуийду пункт хьаелла пурам да шийна, яхаш.

ХIаравар ше-шийна хьаде ховр нахага дIаккхачийта гIерт цу кооперативашка гIолла. ХIанззехьа а дукха заказчикаш хул, масала, городе хьайнллача кхаькхашта сулув деча кооперативни цехе.

Промышленноста а юкъе йолаш латт кооперативаш. Барзкъаш доахача хана сов дувлача тайп-тайпарча кIадай зигий гувнаш латташ хулар хьалхагIа трикотажни фабрика цехашка, мича хьоргда а ца ховш. ХIанз гургдац шоана уж. ДIакхувс, ала валлац со-м хьалха мо. Укхаза керда хьайнйллача кооперативни цеха болхлоша дIаудаду уж, ло боаккхача истола тIара Iо а легалехьа. Цу зигех цар хьаю берий хачелгаш (колготкаш), тика чу хьой а базар тIа хьой а — цу сахьате дIайодаю кагийча берий ноаноша. ХIаьта Наьсаре мо бераш дукха долаш моттиг я а йий-хьогI? ХIара бетта 50 эзар сом цIена ахча Iодулл цу цехо фабрика кассе. Отходех беш бола пайда ба из!

Лоацца аьлча, кооператораша хьадер а хьаде мел лерхIар а — эггара саготагIа наха эша хIама да. Хьаэцаргба вай шоай легковой машинаш йола нах. Эггара царна ца тоъараш — чархаш я. Тика чу уж хьаэца йоацалга ховш ма дий. Базархой «сов беза» ба. ЧIоармъяьнна чархаш дIачулла, царна наварка ю моттиг лохаш дукха го баха а беза. Кастта цу халонех а мукъабоахаргба наьсархой кооператораша. Чархашта наварка ю кооперативни цех хьалъяьйоалаш латт. Керда оборудовани хьаена латташ я.

ДIахо, цIагIа крана чура хий лекъача, санузел болх ца беш сецача — мел хала хьовз цIендай. ХIанз аттача баьннаб баха нах. «Водоканале» вIашагIъелла кооператив я уж балхаш деш. Телефон дIатоха, я хье дIаваха мара везац. Мел эша хIама а шоашка я кооператорашка.

Иштта дIадоладеннад-кх Наьсаре из керда, дика гIулакх. Ха дIа ме йода шерлургда цун боарамаш, дукхагIа хургда наха цар ду гIулакхаш. ЛоархIаме мухь ба цар шоашта дIатIаэцар.

ХIаьта а хеттача тайпара дика дIадодац районе кооператорий гIулакх. МаллагIа дола керда хIама вахара юкъе доаккхача хана духьала дувла «лазар» да из юхадеттар. Дукха моттигаш нийслу укхаза а формализма, бюрократизма баргалашца из дIа ца дохийташ. Тайп-тайпара бахьанаш юкъе а тувсаш дIайоалаяьчча юкъахйиса латташ кхы а 7—8 кооператив я районе. Шоана помещене хьалъе дIалла лаьтта чIегалг яц тхога, аьле райисполкома архитектурни отделера арабоах цхьабола кооператораш, «хьаллардарIсарадар» новкъа да аьле, шоллагIчара дIабохийт. Из бюрократизм лелаечарца цIенхаштта къовсам оттабе аьнна, лаьрххIа райисполкома заседане дийцар из дош дукха ха йоаццаш. Шерра никъ бала беза кооперацена.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкорр.

Саги Iалами

ЗЕНЕДАР

«Грознефтеоргсинтез» республика эггара йоккхагIчарех цхьа объединени я. Из массанена а хов. Вай экономикана юкъе доккха дакъа лоац цо. Мехкдаьтта чакхдоахарашеи химикашеи доккхал деш я из. Бакъда, иштта дика довзаш да городеи цунна гонахьарча територеи Iалам керттерча даькъе бIехдер а из объединени йолга. Из хIама уйла е а теркалде а доагIаш да.

Дукха ха йоаццаш тIехьа из хIама ца хьоадеш дуташ дар. ХIанз гонахьара Iалам бIехдарах йола сведенеш хан-ханнахьа хьател массови информаце средствашца. Масала, 23—24 мае фецара зенне вещесташ Грознефтяной станце, Н. К. Крупскаяй цIерагIча ДК-а йоагIачул 3—5-зза дукхагIа яр.

«Грознефтеоргсинтеза» болхлоашта, къаьстта кулгалдерашта дика довз шоай балха тIа дола из айп. ХIара шера увтта а еш, кхоачашъю гонахьара Iалам лорадара лаьрхIа йола мероприятеш. Духхьала укх тIеххьарча шера цу гIулакхашка дIадахийтад 13,5 миллион сом. хIаьта Iалам лорадара йола объекташ хьалъярга дIадахийтар цунна дIатIатехача, из хургда 22 миллион сом. Бакъда, плана тIа мел оттадаьр дIадахийтац. Укхаза цун бахьанаш дукха да. Из дара болхлой тоъац, геттара тиша а моральни къаьна а я установкайи производствайи оборудовани, тоаеннаяц технологически процессаш.

Сона хетачогIа, экологически хьал телха хилара керттерча бахьанех цаI да объединенеи заводийн кулгалхой шоашкара доагIар деш ца хилар. ФуннагIа даь, план кхоачашъе гIерташ, установкашка болх байт авари хилара кхерамга кхаччалца. ХIаьта капитальни ремонт еча заказчикаша сих а беш, гIишлонхошеи монтажникашеи кхоачашдац фега кхоача зенне вещесташ кIезигьяра, хий бIехду хIамаш ца хилийтара балхаш. Цу тайпара, наьха хьашташ, Iалам юстара дус. Иштта кхоачашъеш йола план безача маьха я.

Бакъда, белгалдаккха доагIаш да гонахьара Iалам лорадеча цхьадола гIулакхаш даь хилар. Царех да В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установке мехкдаьттана стабилизаци яра блок хьалъяр, А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода хьаьна парафинаш серни кислотаца цIендеча миста газаш соцаяр, Г-43-107 йолча каталитически крекинга кердача комплексе цхьайола разработкаш дIаяхар.

Цул совгIа, кердача комплексо йиш хилийтар установкашкара гIулакх Iалам лорадара тIадерзаде. Цу дерригне йиш хилийтар атмосфере дIайолха зенее вещесташ 4,3 эзар тонн шера кIезигье.

Бакъда, тIахьожам лоаттабеча организаце материалаша хьахьокх фо норманивaeгIа ма доаггIара ца хилар. Цун бахьанех цаI да Ленина цIерагIча заводе коксови производства технологи тоаяь ца хилар, факелашка газ йоагаяр, пешкашка саьнгал доалла доагор доагадеш хилар, оборудованега болх байтара правилаш телхаяр.

Экологе дIадехараша ма яххара яц объединене очистни сооруженеш а (боккъалдар аьлча, ерригача города а). Уж сов йиза хилар бахьан долаш бIеха хиш тIехъух. ГIулакх тоадара водоснабжене система а из цIендеш йола моттигаш а эргаяьха тоае еза. ХIанз из болх беш ба, яь йистейоалаш латт очистни сооружене шоллагIа аргIа.

Лоацца аьлча, «Грознефтеоргсинтез» объединене увтта а ю, цхьадолча даькъе кхоачаш а ю гIалаш лорадара йоккхий мероприятеш.

З. АЮБОВ.

ХОЗАДАР ЛОРАДЕ

Хоза дувхар дийха кийчъяьй Яндаре ахкан Iаламо. Тхона хетачогIа, гаьннара дIахьежача цул хозагIа юрт хургьяц ерригача Наьсаре. Бакъда, юкъе дIачу а ваха дикка зийча, тха уйла хувцаелар.

Юрта совета исполкома председатела Гандалоев Салмана дийцар цун хозал лорае гIерташ шоаш беча балхах лаьца. БIаьстан хьалхарча деношка лаьтта тIадетташ цхьайола кхалажаш дIакъайлай, хIаьта а еррига нийрчал къайлайоаккхаеннаяц. Йоаккхалой тамаш а я хIанз леладеча «боралах». Юрта юкъе а цун гонахьа а дIахьа мел хьожача — кхалажаш, кхалажаш... Ши-ший тайпан а, тайпан юкъара а я уж укхаза. Эггара йоккхагIа я юрта юккъе айенна Даурбеканаькъан, Коазой, БIарахой, Хамхой юкъера кхалаж.

— Дукха дийцад, сходаш а дукха яьй оаха из гIулакх хьехадеш, — аьлар председатела. — ХIаьта а шоашта ма гой шоана ер гIурт...

Юртал ара, кашамашта юххе а урагIбахаб кхалажа гув.

Къаьстта воча хьале да укхазара «Доккха Яндар», «ЗIамига Яндар» яха долха хиш.

Можамаш санна Iочу а охкаенна я цар бердий йистошкара кхалажаш. ЦIагIа барзкъаш дутта, пхьегIаш, юхьмараш юла, лувча хиш а цар чу ухийт. Бердашта хьатIатоIIадаь дагIа цIенош, кхийнаш, котамий бунаш кхымел йола коашкара-карташкара кхоаленаш.

— Сацийта оашош цу хишца лелаю къизал, — йоах цигарча чкъаьрий лорадеча инспектораша, — доаккха зеду оаш форда чурча чкъаьрашта, кхыча садоаллача хIамашта.

Мишта кхоач Яндрера нувхаш Каспийски форда чу? совгIа деш таIазар, дац шоай ла вIашагI а кхийтте Шолжа чу долх зIамигеи доаккхи Яндраш. Шолж — Тирках кхет. Тирк — Каспийски фордах ца кхийттача мичадоал.

ДIадахача шера цигара хьалбаьхка чкъаьрий боахама инспектораш хиннаб Яндре. Хи чу нувхаш тувсарашта 2000 сом хиллала гIод а теха, дош суде а денна дIабахар. Бакъда, хиш-м аттача даьннадац цул тIехьагIа а.

Цу гIулакха керттера бахьан — юртсоветагахьара, депутаташкахьара, юрта активагахьара цIенхаштта шиш ца хилар хет тхона. Ба а бац. Сходашка деча дехарел совгIа, деш таIазар, дац шоай юрт, улицаш, хиш нийрчадоахача наха. Ба-м ба юрта дог лазаш а дош оалаш а нах: школа завхоз Евлоев Султа-Хьамид, Хашагульгов Беслан, боккхий нах - пенсионераш Полонкоев, Хашагульгов, кхыбараш. ХIаьта а цар оала дош лергах кхеташ саг вац. Цу тIа цар оаз хьаллоацаш вола цхьа-цаI депутат а коравинзар тхона. Председатела шийна а йоаккхаеланзар царех сага цIи.

Мелий-те яндархоша хьасташкара доагIа из хий? Мелац. Бакъда, берда йистошка доаххача хьасташкара дар-м мел. Хов хургдац царна цу хьасташ чу дувхдувлар а Iодода хий долга. Цудухьа да цу хьасташкара хий хьатаро бос болаш...

Иштта да цу юртарча Iаламгара хьал.

ХIанз лоаллаха уллача ЭкажкIонгий юрта гIоргда вай. Малхбузерча цун оагIонах а хьекхалуш додача Шолжа чура хьал а да веларгволаш дац. Боккха бала ба цунна тIалаттар. УрагIа а пхорагIа а дIа-хьа хийхке, цу чу «лувча» а йий мара бийса яккха дIаоттаяц цу юртарча наха шоай машинаш, торакторaш, бульдозераш. Ялаташ чуэцача хана-м кхеметтел комбайнаш йоаххкаш хул цу чу «хий кхорзаш».

ХIаьта нувхаш, кхалажаш? Берда йисте латтараш йоацаш гаьннара тракторни тележкашца, самосвалашца хьа а кхухьаш Шолжа чу Iочумехкаю уж укхаза. Доахана Iулаш цу чу хул хий молаш а салоIаш а. Бераш а цу чу лувч.

ТIаккха юрта юкъе гIолла доагIа къаьна Кенч? Цунгарчул вогIа хьал хинашта юкъе цхьаннега а дий-хьох? Хьунашкара Iоъарадаьлчахьа Шолжах дIакхетталца кхала шех хьал а дикъа са даккха йиш йоацаш тоIадаь доал из. Къаенна, низ беха ца эша говр санна тесса дитар мисска. Цунга дIахьожаш, оарцагIвоалаш саг вац цу йоккхача, пхи-ялх эзар саг вахача юрта. ХIаьта юрта юкъера сурт а Яндарерачул хозагIа дац. Юртсовето цу гIулакха беш бола теркам а, кхы совгIа бац. БIаргаейнзар, кхийтанзар тхоах цу дийнахьа цигарча юрт Совета исполкома председатель. Л. Сакалова. ХIаьта а ер мугIараш Iодийшача уйла ца еш из юсаргья, аьнна, хетац тхона.

Наьсар-Керте... Цун малхбузера аре ерригача района юкъера майда я. Эггара дезагIа дола цIейш (ЦхьоалагIа май, Коталон ди, Октябра цIей) укхаза дезду наьсархоша. Хьажа вай цунга.

Дийнахьа-м Iаяха дукха бIаргагац массайолча района юрташкара цига хьауха нувхех етта тракторни тележкаш, машинаш, вордаш. «Жигулешта» тIехь тувса кIаьда чархаш йола прицепаш а хул укхаза из мухь бахьаш яьхке. ХIаьта а вай аьннача тайпара, дийнахьа кIезига хул укхаза уж «эбаргаш», кашамашта юхе уж Iойоассаеш наха шоаш бIаргагора кхералга дий а хац. Бакъда, кIезига баьдъерззаше хьааха йолалу уж. «Электроинструмент» завода, трикотажни фабрика, кхыча предприятей промышленни цувхаш-м йовза йиш а яр. Бахача наьха яраш йовза хала да-кх.

— Пхе сага гIод техад оаха, — аьлар юрта Совета исполкома председатела М. Эльмурзиева.

ГIод-м хIара денна бIаьннена тоха йиш йолаш а дар. ХIаьта а пайда бий, цу гIодо уж юхатохаш ца хилча?

Шоашта аттагIа йолча моттигашка наха Iотессача нувхех хьахинна 10 кхалаж я цу юрта, вай ювцар а йолаш.

Тха юрта хулача депутатий сессешка, исполкома заседанешка, сходашка кхы дувцаш хIама дац, — йоахар председатела. — Массехказа бульдозерашца лаьтта тIа а хьекхаш дIакъайлай уж, лаьрххIа — знакаш увттаьй. ХIаьта а шоллагIча дийнахьа йоацаш хул уж. Кхалажагувнаш шоаш хиннача тайпара урагIъух.

Цу харцон духьалбаккха кхы низ боацаш юртара Совета болхлой бисаб аьлча, теша хала дале а, хIанз хьагуш дола таханара сурт иштта да укхаза.

Юстара латт цу гIулакха района санитарно-эпидеологически станци а. Юрташка дIакхачац цун «кулгаш».

Лоацца аьлча, оарцагIвала да воацаш дисад Наьсарерча юрташкара хоза Iалам, цун экономически хьал. Ийрчадоалаш талхаш доагIа Iалам. КорабоагIаргбац-хьогI лам. Районе къахетам боаца кулгаш цун тIера дIадоахаргдола низ.

Ю. ЦОЛОЕВ,
тха штате воаца корр.
М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

ВИЗЗА АХАРХО

Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе ялат чуэца болабеннаб. Цудухьа кхай тIа Шныпко Михаил волча ваха лаьрхIар аз. Бакъда, Михаил кхай тIа вацар.

— Комбайн ехай цун. ГIулакх иштта дола мара тхоца хургвар из, — аьлар цун новкъосташа.

Бригада коа гIолла Iохьал ухаш лелар Михаил. Юха а саце, кха долча оагIорахьа дIахьожар. ТIаккха юха а Iоволалора. Вал хьаба ваха механик хьа ца кхоачаш сатем байна лелар из. ЧIоагIа IаьткъадIар цунна бехктокхаме ха йолча хана комбайн йохар.

— Са бехках хинна хIама дац ер, — йоах Михаила.— Производственни брак я-кх. Техника цIена яле а, цунца болх бе йиш йоацаш дукха моттигаш нийслу. Соахка цу комбайна тIа хайра болх баь бац аз. Еррига а 50 гектар ялат мара хьекхадац. Ховш вар со, вал тешаме боацалга-м. Кхы кора ца боагIаш дIалийннав-кх.

Боахаме эггара йоккхагIа комбайнерски стаж йола саг ва Шныпко. Ткъо шу совгIа ха я цо укхаза болх бу. Цу юкъа дукха хIама карагIдаьннад Михаила. Дезал кхебаьб. Хьаьнала къахьегарца ший сий даькхад. Тахан колхозе а юрта а саг вац из ца вовзаш.

Казахстански целина тIа дIайолаелар цун къахьегама биографи. Цу хана, хIаьтта тракторстий курсаш чакхъяьха, зIамига саг вар из. Целина тIа дукхача мехкашкара баьхка механизатораш бар. Цар гIонца ший професси дика караерзайир цо. Цул совгIа, боккха лоархIам болаш дар Михаил шедолчох кхета гIерташ хилар а.

Целина тIара цIавеначул тIехьагIа кхаь шера механизаторий школе хьехархо хилар из. Къона механизатораш шийна ховчох ма хулла дикагIа дIакхетабе гIерташ дIакхухьар цо урокаш. Иштта йоах Михаила хIанз курсаш йистеяьхача кагирхоех:

— Хала хет тахан курсашка дешабагIачарна хайра хIама ца хьехаш. Цудухьа балха баьхкача техниках кхеташ хилац уж. Уккхаза царца дукха болх бе безаш хул. Дерригнена бехке теори айхха практикаца ца ювзар да.

ХIара шера 8—10 саг балха воагIа колхозе. Уж Iомабара гIулакх Михаил шийна тIаэц. Цхьан сезонах цунца болх баьр вокха шера боккхагIчарна нийсса къахьега волалу. ХIанз дукха ба боахаме механизатора говзал цо хьалхаяьккха. Соахка цун гIонца комбайн дика Iомайир Мугуев Хизарас. Тахан из колхозе хьалхале лелаечарех цаI ва.

Михаила къонгаш кхыйола профессеш хержар. Бакъда, царна школа йистеяккхачул тIехьагIа байзар ахархочун балха хам. Еха лаьтта цхьа тиша комбайн тоа а яь цу тIа болх байтар цо къонгашка эскаре гIулакх де баххалца.

— ТIехьагIа шоашта накъадаргда шоана. Халонех шо къехка доале, атта хургдац. Цкъа Iомаяь говзал мичча хана накъайоал, — оалар цо къонгашка. — Тахан Сергей Майкопе болх беш ва, Петр «Автоспецоборудование» яхача заводе наладчик ва. ХIаьта а дас къахьегамга бахар накъадаьннад царна.

Михаила сецца Iетта везарга а, ха яхача хана чуахарга а дIаIемай сесаг Галина. Хьалха ше а яр из цу колхозе къахьегаш. Бакъда, цамогаш хинна бита бийзар болх. Цудухьа кхетаду цо а ший маьра болх хала болга.

...Делкъа ха кхаьчай. Сагото дIаялац Михаила дегтIара. Сунженски районе вал ба ваха механик хьелу. «Сихах хьавоагIавалар из. Цхьа ший бункер йиза кхуврдар са», — йоах цо новкъосташка. «Сагот ма де. Укх сахьате хьакхоачаргва из», — яхаш теву из наха.

Тахан колхозе комбайнераштa юкъе эггара лакхагIа хьокхамаш Михаила да. Дийнахьа 18 тонн мукх оард цо. ХIаьта ялат чуэца волавелча денз 129 тонн ялат аьрдад цо.

М. АХИЛЬГОВ.

АВАНЕСОВ Иван Алексеевич

69-гIа шу долаш кхелхав 1940 шера денз КПСС член, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лоацаш хинна республикански лоархIамера персональни пенсионер Аванесов Иван Алексеевич.

И. А. Аванесов ваьв 1920 шера Ставропольски краерча Солдато-Александровское яхача юрта болхлочун дезале. Къахьега волавеннав 1937 шера, болх баьб школе пионервожати, парте Солдато-Александровски райкома технически секретарь волаш. 1941 шера Краснодарски пехотни училище чакхъяьккхачул тIехьагIа фронташка тIом беш хиннав, шозза човнаш яьй.

1942 шера г. Ереване военни инструктор, Ставропольски крае МТС политотдела начальника заместитель, парте Моздокски райкома парткабинета заведующи, пропаганди агитацеи отдела заведующи, райкома шоллагIа секретарь хиннав. 1948 — 1950 шерашка Къулбаседа-ХIирий АССР-е парте Кировски райкома шоллагIа секретарь, хIаьта 1950 — 1960 шерашка парте Малгобекски горкома шоллагIа, тIаккха цхьоалагIа секретарь волаш болх баьб. 1952 шера цо чакхъяьккхай ВКП(б) ЦК-ра Лакхера заочни партийни школа.

1960 шера И. А. Аванесов хьожаву РСФСР Главторгмаша Нохч-ГIалгIай республикански управлене начальникалла, хIаьта 1961 шера из чIоагIву «Сельхозтехника» яхача Нохч-ГIалгIай республикански объединене председателалла, цига цо болх бу 1982 шерага кхаччалца.

Пенсе тIа вахачул тIехьагIа И. А. Аванесова «Грознефть» яхача производственни объединене инженер волаш болх баьб.

Иван Алексеевич хьинаре дакъа лоацаш хиннав республике общественни вахаре, хийржав КПСС Нохч-ГIалгIай обкома членалла, областной парторганизаце ревизионни комиссе членалла, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла, колхозий республикански совета членалла. ТIеххьарча шерашка из хиннав тIемей къахьегамеи ветераний республикански совета председателла заместитель.

Даьхено лакха мах баьб И. А. Аванесовна карагIдийнача гIулакхий. Цунна еннай Даймехка тIема ши орден, Къахьегама ЦIеча Байракха орден, дукха медалаш.

Иван Алексеевич Аванесов виц ца луш даим тха дегашка латтаргва.

В. К. Фотеев, В. А. Алехин, С. М. Беков, Х. Х. Боков, А. И. Воронкин, Д. Г. Завгаев, М. А. Керимов, Б. Г. Кодзоев, В. А. Куценко, Г. Г. Олейников, Е. В. Тумсоев, С. З. Умалатова, Л. А. Касаев, П. Г. Кащеев, А. В. Шаршавых, Р. М. Хачатуров, Ю. В. Василюшкин, В. И. Филькин.

МАССАНЕ ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

Самардийнахьа Грознерча Ленински РОВД кулгалхоща вIашагIкхетар хилар республикански газетий, телевиденеи радиовещанеи журналистий.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир чурча гIулакхий райотдела начальника Б. Чернявске.

Цо белгалдаьккхар укх тIеххьарча хана зуламаш дукха деш хилар. Къаьстта кхелетараша чIоагIа кхераме зуламаш дукха деш моттигаш нийслу районе. Иштта, С. М. Кирова цIерагIча салаIареи культуран парке, Революце проспекте кхелетараша зуламаш деш массехк моттигаш хиннай укх бетта.

Зуламаш ца дайтара къовсам духхьал милицен болхлоша лоаттабарах тоъам болаш ца хиларах дийцар Борис Семеновича. Цо гулбеннарий теркам тIаззар общественноста, ший лоIаме йолча халкъа дружина, комсомольско-оперативни отрядо зуламаш ца хилийтара профилактика яра гIулакх мелдалийтарах. Иштта, дукkхаза а дежурстве ара ца йоалаш Iийнай «Грознефть» производственни объединене, «Красный молот» яхача завода, берий поликлиника халкъа дружинаш.

Къаьстта сатем боабеш да Грознерча Московская яхача улицагIа бахача наха корта бохабу малараш дохкаш спекуляци лелаелга. ХIанз цу улицагIа дийнахь-бус общественни порядок лораеш, корта бохабу малараш дохкараш хьагучабоахаш милицен лаьрххIа наряд хьожаьй.

Цхьадола зуламаш граждаиий шоай бехкагIа а нийслу, аьлар Чернявске. Масала, вIалла а лоаттае бокъо йоацача шоай машинаш дIавуттаю бахача наха. ХIаьта из зулам дара аьттув боалийташ да. Дукха моттигаш я иштта бIарг локхаш саг а воацаш «дIакхайса» латта машинаш дIакхийла.

Укх шера дIабахача 6 беттa 1370 саг нийсвеннав районера медицински вытрезвителе. Царех ахаш города гонахьа ядача юрташкара хьачуиха ба.

Корта бохабу малараш меларца оаха чIоагIа къовсам лоаттабендаь тха гIулакхаш дика лел яхаш шоай предприятешка бокъонца дола хьал къайлакхухьаш бола кулгалхой нийслу, — аьлар Чернявске. — Таханарча дийнахьа корта бохабу малараш меларах райотделе учете латташ бIаьш нах ба. Царех дукkха бараш хронически алкоголикаш ба.

Гулбеннарий дукхача хаттараштa жопаш тийлар РОВД болхлоша.

У. ГИРЕЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Кастта цIагIоргда

Женевски соглашенеш цIенхаштта лора а еш, СССР Афганистанера советски эскара ограниченни контингента доакъаш арадоахаш латт. Укх шера 15 мая денз афгански лаьттара арадаьннад советски эскара диълагIа дакъа. Уж лаьттача мехка малхбоалехьа, Нангархар, Пактия яха провинцешка хIанз афгански салтий ба.

СУРТА ТIА: цхьан даькъера мотострелокаш марше; кастта дикача догбезамца цIагIоргба.

В. ЗУФАРОВЕИ Б. КАВАШКИНЕИ сурташ.

ТАСС фотохроника.

Кабул хIанз-хIанз дIайоаккх, яха керда фаьлгаш

ЧIоагIа хала а хеташ, дегIа тIара зулма гIотт «Голос Америка» Афганистанера событех беш болча хоамага ладувгIача хана. Дукха ха йоаццаш цар дIакхайкадир Афганистанера 23 районни центр цхьаккха тIом а боацаш «барта яха ца тугача» исламски оппозице кара я, Калат-Заболь яхача провинце административни центр хIанзле мятежникаша дIаяьккхай, аьнна. Кастта Кабул а хьайоаккхаргья.

Цхьабакъда, со «Голос Америка» буача дувнал чIоагIагIа, сайна бIаргадайначох теш. ХIаьта а оборона министерстве из тахка лаьрхIар аз. Са хаттараштa жоп дала раьза хилар инарал Абдул Вахед.

— Бакъда, — аьлар цо — хIанз Заболь яхача провинце экстремисташта, цхьадолча даькъе, Гульбеддина Хекматиара «Афганистана Исламски парте» ийрча гIулакхаш чакхдахара керттера объект а хинна дIаэттай. Цар тхьайса бадаше уйла ю цхьан провинце територе тIа шоай «правительство» хьа мишта ергьяр хьогI, яхаш. Кандагаре цар цхьаккха хIама хилац, цудухьа гульбеддиновцаш из Калате е гIерт. МоастагIчо дIалаьцай Калата юххера Джальдак яха нах баха пункт. Цига кхо дукан а (зIамига лавкаш) массехк цIа а да. Цхьабакъда, правительственни эскараша Заболь яхача провинце дикка дукхагIдолча территорена тIахьожам лоаттабу, хIаьта Калат афгански эскара подразделенеша тешаме лораю, «муджахеддинашта» из хьайоаккхалургъяц.

«Муджахеддинаш» 23 районни центр хьаяьккхай яхалга из харцо я, — йоах дIахо афгански инарала. — Тха эскараштa афгано-пакистански доазон юхера массехк нах баха пункт йитар. ХIана аьлча, Афганистане цIаухаш болча беженций керттера маршрут цу юрташка гIолла чакхйоал. Мятежникаша массаза цу пункташка дов дора хIаьта цу гIулакхо репатрианташта кхерам тIатувсар. Цудухьа цигара эскараш дIадаха, аьнна, амар дир, — йоах Абдул Вахеда. — Сона хезадац уж мятежникаш дIалаьцай аьнна. Хетаргахьа цхьаболчар хилча бакъахьа хетар дувц.

Кандагара хьакъехьа инарала аьлар, тIеххьарча хана города «барта бахка ца тугача» экстремисташа кхы а чIоагIагIа йоккхий топашца, ракетни снарядашца дов ду, аьнна. Уж штурмаца город хьаяккха лоархIабац — из лораечарга низаш а герза а дукхагIа да.

— Из вIаштIехьдаргхиларах, — аьлар Абдул Вахеда, — «муджахеддиний» командираш а тIехьа тешац. Иштта Кабул провинцена дов деча мятежникий огрядий командирех цхьане Дэ-Пэ-А яхача малхбузенгермански агентствана интервью луш аьннад, «дина тIехьа къовсам лоаттабераш» юкъекхувлаш йола тактика кIезига пайда луш я, хIаьта штурмаца городаш хьаяха гIертара цхьаккха перспектива яц. Хекматиара дош деннадар, 15 мае советски эскараш арадаьнна город Джелалабад-Нангахар провинце центр 1 июне хьайоаккхаргья, аьнна. ТIаккха цо 8 июне йоккхаргья аьнна ха тIехьа яьккхар, хIаьта хIанз из вIалла дагадохац. Джалалабад хьалха санна афгански эскара кара я. Иштта вожаш, — йоах инарала, — Газни, кхыйола, советски эскараш арадаьнна городаш шоай кара я. «Барта бахка ца тугачар» лидераша лерхIар, ма хулла дукхагIа гIар айяь из гIулакх сомде, шоашта могача беса советски эскараш арадоахилга тIехьдаккха хьажар.

Владимир ИВАНЕНКО.
АПН соб. корр.

ЮХАТОХА ПАЛАЧАШ

«Фольксштимме» яхача австрийски коммунистий газето кепатехай «шарпевильски шестеркацарча» шин членa гаргарча нахагара Рамашамоле Джулияйгара, — топаш тоха суд яьчарна юкъе цаI мара йоацача кхалсага — Терезай наьнагареи — Фрэнсиса Мокеши Джойса йишийгареи нийца интервью. Ховш ма хиллара, Преторе лакхехьара суд дешага юха хьажа раьза хиланзар, топаш тоха суд яра приговор 19 июле кхоачашъе лаьрхIад.

— Хьо хьай йоIаца вIашагIкхийтта хилар марте топаш тохара дош тIехьадаккхалехьа ди хьалха?

Д. Р: Хилар. Из чIоагIа гIайгIано кIалйихьаяр, цхьабакъда тешам бовнза яр. Сона хацар тхоех фу хургда. Аз цунга ше лелаяь хIамаш хьалулга дийхача, цо уж хьаяла тиганзар. «Со ханал хьалха яла дага йолаш яц, — аьлар цо. — Хьанна хов, ца ювш йиса мег. Нагахьа санна ца юсе, хIамаш кхоана дIаэцаргъя Iа». ЧIоагIа шорта дIадолхар са вахарера эггара дIаьхагIа а хьалагIа а дола сахьаташ. ТIаккха цIаьхха цхьаннена дага а доацаш, дика хоам кхаьчар: хьалъолла, аьнна, баь соцам дIабаьккхар. Из йоккха тамаш яр. Аз из бахьан долаш далла хоастам бир.

— Адвокаташа дош юхадувцалга дийхар, хIана аьлча, керттерча тешо харцахьа лоткъамаш даьд...

Д. М.: Цу сага цIи Иозеф Монета я. Цо тха защитникашка аьлар ше судага харцдар дийцал, аьнна, муниципальни чиновник ве гIийрта ялхе цхьана бIаргабайнаб, яхаш. Из бахьан долаш дош юха дувца а оттадир, приговор кхоачашделга цхьан ханна тIехьадаьккхар.

— Из «зулам» деча дийнахьа Хьай йоI бIаргаяйнаярий хьона?

Д. Р.: Тхо массаза цунца цхьана цIагIа дар. Улица тIа фу хиннад сона хац. Са йоI цига хиннай, яхалга, со кхеталуш а кIал кIийле йолаш а дац. Сона хов, гайна ганза судо цхьа решени ерг йолга, правительствас тIаэцац юха дешага хьожалга. Цу «шестерка» вахар хьалха санна кхераме да, цхьабакъда тха гIулакх дикагIча оагIорахьа дIалерзаргхиларах дог доахалга я.

— Городе бахача наха миштта тIаэц «шестерка» гIулакх?

Д. Р.: Берригa нах тха оагIорахьа ба. Кхоана топаш тоха, яхача дийнахьа 17 марте городера хьал чIоагIа кхохкаденнадар. Баха нах раьза бацар. Фабрикаш болх ца беш сецар.

— Эггара тIехьа йоI маца яйнай Хьона?

Д. М.: Тхо Европе дIадолхача дийнахьа. Цо аьлар: Берригa нийсхон тIехьаболча гражданашкара деха тха «шестерка» кIалхара яккхара цар шоашта могар дергдолаш. Со теш, Малхбузен общественность хIанзара хьал хувца йиш йолаш йолгах».

— Ма дарра аьлча, дунен общественность «шарпевильски шестерка» гIо де таро йий?

Д. М.: Дукхача мехкашка чубоахкаш болча наха духьала леладер харцахьа лоархIаш а уж нах хьаллоацаш а гIулакхаш чакхдоахаргда аьнна дагадацар ЮАР президента Боты Питера, хIаьта цар Преторе правительства решенена чIоагIа Iоткъам бир. ХIанз уж цхьа хIама де лаьрхIача кIезига-дукха уйла е езаш хул. Бонне тхо тIаийцар ФРГ кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Ганс - Дитрих Геншера. Из тхона а лийца чубоахкарашта а чIоагIа боккха лоархIам болаш дар, харц приговор кхоачаш ца яйташ тIехъяккхара. Уж топаш ца тохаш бита, аьнна, ЮАР президентага дехар даьд дукkхача паччахьалкхенашта, правительствашта кертте латтараша.

— Йолаш я техка информаци, шун гаргарча наха чIоагIа къиза Iоткъам тIа лоаттабу, аьнна?

Д. М.: Царна цучах дувца бокъо лац, набахта леладеча моллагIча хIамаех санна. Тхона хац уж цхьана е къаьст-къаьста боахк. Набахта лийца боахкачарна тIехьа ухача наха цигара дукхагIдола хIамаш дIадувца йиш хургйоацаш бокъонаш оттаяьй. Нагахьа санна, уж толхалой, цкъарчоа хьогI бехк боаккх, тIаккха лаьца воалачоа тIавитац. Лийца боахкаращца дIа-хьа къамаьл кизга юкъе гIолла ду. укхаза совлар дувца йиш яц. Полицейски вагIа дIа-хьа мел оалачунга ладувгIаш. Тхоашта дагардар дIа-хьа ала йиш ецс а, царна тIадитар чIоагIа лоархI оаха. Тха юкъара къамаьл дувца йиш я: «Наха шо дагадоахк». ХIаьта «профсоюзаша», «ФРГ правительства», «ЮАР-а киназий Совета» хьаллоац шо, — ала йиш яц. Организацей цIераш яха бокъо лац.

ХIаьта а «шестерка» членаша дика кхетаду шоаш дунен общественноста хьаллоацилга, цо царна лоаттабеча къовсаме керда низаш лу.

(АПН).

ХIАНАВ МУРАД ГIАЙГIАНЕ?

Дукха хало Iайшарех, дукха дика-во бIаргадайнарех ва «Назрановский» совхоза кхашта ха деш вола кховзтIара ваьнна Дзортов Мурад. ХIамах тамаш е, цецвала везаш вац. Бакъда, укх деношка каст-каста бIаргаго йиш я из кхай юккъе говр соца а йий, тIера Iо ца воалаш уйлане ваха волаш. Говр а цунца дIаIемай.

Фу бала ба-хьогI Мурада дего къувлар? Цкъа, аьла паркха тIа Iохайша дагIаш, из хаттар дир аз цунга.

— Тика йихьараш шоана хьалхашка ма лелий, хIана техкхийт оаш сога, царна хьалхара ахча, яхаш дукха дийцад аз милицега, массехказа заявленеш а язъяьй, — аьлар цо, доккха са а даькха. — Бакъда, цхьаккха Iимад яц цигара хьахозаш. ХIаьта со хьалха мо сай хьаэццала а доацача алапена тIера а доахаш, цу къушта хьалхара ахча дIатекхаш ва. Мичахьара лохаргъя аз из нийсхо?

— Апрель беттара шийла бийса яр из. Топ ги а елла, ше ха деча тикана гобаха кIорда а даь, массехк минот салаIа, аьнна ший будка чу дIачувахар Мурад. Бакъда, йIайха йоагача пишка юхе дукха воагIаваланзар. Набаро дIаозавир.

Массехк минот ялалехьа уж шиъ чу а вагIаш (Бахьаудина хов машина лалла) Назрана улицашка гIолла дом баьккха лелаш яр милице машина.

— СурхотIа хехкача бакъахьа я ер, — аьлар Назира.

— Къамаьл а дац, — аьнна СурхотIа бодача наькъагахьа бухьбиллар водитела.

Ши сахьат далалехьа Назране юхакхаьчар уж, цига шоаш йохаяьча тика чура хIамилгаш а яхьаш. «Жигулеца» царна тIехьбаьнна лелача милиционерашта хоаелар шоай машина. ГIаттий тепча кхийсача, «Жигули» хьалха тийсача кхы уж саца а ца сеца, тепча теха чархе хецаяллийтар цар. Цигга машина латта а латтийта, чура ара а лийлха, байдар къуй. ХIаьта а сийрдача лампашта кIалхарбоалабаланзар. Шоаш лочкъаяь 295 индийски чаь пашка, 44 килограмм маьха езагIа йола конфеташ, 500 пашка сигареташ, кхыйола хIамаш а тIехь милице дIачубигар уж. Цхьаннена кхо шу, шоллагIчоа ши шу суд йир царна. Иштта дIакъайлар судо из гIулакх.

ДIадаьнна истори да, аьнна, хетадала мег. Цхьабарашта дIадаьннад. Бакъда, дIадаьннадац вай вувцача сага.

— Сона гучадаьннад, уж лакхе вийца шиъ а волаш, айса ха даьча складера 5900 сома маьха хIамаш йихьараш пхи саг хинналга а, хIаьта цар В. Г. Анисимовай цIагIа дIаоттадаьчул тIехьагIа гуча а даьнна, из товар милице дIадихьалга а, — йоах М. Дзортова, ше язъяьча заявленеш тIа. Склад йихьарий цIераш а йоах цо цар тIа. Из ха гIерт: цкъа-дале, цу Анисимовайга хIана хьаттадац милице уж къуй малаш ба; шозлагI-дале, цун цIагIара дIайихьа уж хIамаш малагIча адресах яхай (нагахьа санна уж тика чу юха кхаьчаяле — аз дIа хIана текх цар мах?), кхозалагI-дале, «ераш ба шоана уж къуй», яхаш даггара шийга дIакхайкадешше а, укх шин шера саг оарцагIа хIана валац милицеех? Хаттараш дукха да.

Мурад сел леткъаш, ший гIайгIа дIаювцаш, следователь мо ший гIулакх тохкаш, из лелача укх шин шера цхьа каьхат мара денадац милицера: «Парчиевни Пугоевни судаш яьй. Вокхар уголовни гIулакх соцадаьд. Хьайна хинна зе суде гIолла хьадаккха хьажа».

— Атта дий хьайна гу а гуш лелача къушта хьалхара ахча текха? — яхаш чусоцаде ца могаш хала да Мурада из дош.

Района прокурор цIенхаштта цу гIулакхага хьежача, из цо цхьан кога тIа даьккхача, чIоагIа бакъахьа хетар. ХIана аьлча, цхьаннена эшам беш, шоллагIчоа аьттув беш дола хIама дита йиш яц вай советски закона юкъе. Даь зе-зулам даьчо такха деза. Нагахьа санна хьалхагIа уж гIулакхаш чакхдувлаш хиннадале, таханарча демократеца, гласностаца, перестройка вахарца товргдолаш хIамаш дац уж.

Тхьовре а юрт сомаяьккха яьннаяр боргIалаш, ер хьасомаваьлча. ДIаараваьлча: йийлла латта склад, бохабаь чIега... ДIа-хьа хьежача юхе гуш саг а вацар, хIаьта милице дIатоха телефон а яцар. Фу дича бакъахьа да, тика йийлла а йита, района центре вахача кхы а харцахьа ма хургдий? Юххе уллача юртсовета коа ведрай таташ а хеза, цига дIаведар хаьхо. Из яр уборщица. НиI хьа а йийлла, председатела кабинета чура телефон тохийтар уборщицас корзагIваьнна хьувзача Мурадага.

Ревизи а йоалаяь складера йихьар-йитар фуй хьежача, — 5943 соми 59 кепиги хьатехар чото. Из ахча дIатокхаш воал хIанз Мурад.

Фу дергда, аьнна, хеталургда, газет дешачоа: ше ва бехке, дIаяхьийта езацар склад. Со а шекваргвацар цу гIулакха, из ше а варгвацар, нагахьа санна цу къоала лераш цигга кхоачаеннаяларе.

Шоаш складера лочкъаяь хIамаш цу Барсуки яхача юртарча медпункте болх беш хиннача В. Анисимовай цIагIа дIахьул а яь, дIабаха хиннаб къуй цу бийсан.

Цхьа юкъ яьннача гIолла Барсукерча тика склада хиннар хилар СурхотIарча цхьан тикана а. ДIадитта кулгаш а монтировкаца бохабаь чIега а цхьа лер йолаш бар.

Мишта кхаьчар цу бус СурхотIа хIамилг яккха арабаьнна уж къона къуй? Назрана улицашка гIолла дIахьа ухаш лелар 18-ттара баьнна кагий нах Парчиев Бахьаудини Пугоев Назири.

— Хахка машина яларе дIа-хьа ма гIоргдар вай, — аьлар Назира.

— ДIа латтар еций хахка мегаргйолаш? — аьнна саг чувоацаш цхьан коа наIарга латтача милицерча «бобика» пIелг тIахьекхар Бахьаудина.

М. КАРАЕВ.

Кердача Реданте «Чечен-ингушводстрой» ОРС-а кхашка дIа-хьа лелача столове кхача кийчбеш я Хакиева ПаьтIамат. ПаьтIамата шиймел дола хьинар балха боахкача наха товр дара дIалу.

— Цо болх беш йолча столове массаза а цIена лостам болаш хул. Даар чам болаш кийчду. Массанеца Iимерза йолаш. безаме гIулакх ду тхона тха повара, — йоах болхлоша.

ПаьтIамата ше а йоах «ХIара саго ше дIатIаэтта моттиг, хьалаьца никъ тешшаме, дика дIабахьа беза». Наха Iа товр деш хилча, наьха хьох а безам бол. Наха чIоагIа баркал оал Хакиева ПаьтIамата.

Дукха ха йоаццаш «Чечингушводстрой» сийлен УлгIа тIа бIаргадайра сона хьалтеха доалла цун сурт.

СУРТА ТIА: Хакиева ПаьтIамат.

Ю. И. ГОРИНА сурт.

Суда залера

КЪОАЛ ГУЧАДАЬЛАР

Дуачохи дувхачохи бизача хана а нийслу къоал дара, кхычар даьчох бакхара тIера бола нах. ХIанзарча хьале къаьстта эхь долаш хIама да из.

ДIадаха шу чакхдоалаш Сунженски района Ассинская яхача станице яхаш а XX-ча партсъезда цIерагIча колхозе болх беш а йолча Личиева Таиса Хавашевнас, хьалхе а дийца, цхьайтта шу мара даланза йола йиIиг Ганиева Роза Iеха а яь, шийца йига а йига, цу станице. Пролетарски улицагIа, № 46 йолча цIагIа яхача Кукаева Хьавай цIагIара хIамаш лочкъайир.

Дийнахьа Кукаева Хьавай цIагIа саг воацалга а ханахьа чувоагIаргвоацалга а хайна, къайла латтача цун цIен кора кизга хьа а даькка, цу корагIа цIагIа чуяьннай Личиева Таиса, шийца Ганиева Роза а йолаш. Яхьа мегаргъя, аьнна, мел хета хIамаш хьагулъяьй цар. Бакъда, станице бахача наха бIаргайовра кхераш дийнахьа дIаяхьа вIаштIехьдоацандаь, уж сарахьа, боад къовлабелча юха а баьхка, дIахьоргйолаш цу цIагIа кора кIал Iооттаяьй Личиевас, дIачукхайда, атта хьаэцалургйолаш.

ХIаьта ше иштта дIайодаш, бIаргаяйча саго дегабуам бергбоаца царцара цхьайола хIамаш: кхалнаьха бе лелабу тIорми, кулгахйоахкараш, качъухкаю гийзгаш, шкатулка, бордех хьекха помада 7 тюбик, кхалнаьха пхарсах доалладу сахьат хьаийца дIадихьад. Ерригаш а 114 сом мах бола хIамаш.

Саралехьа йиIига Ганиева Розас шоаш даь къоал дIадийцад шийна йовзаш йолча, цига яхача Волкова Галина Александровнайга. Волковай ший чIоагIа безам эттаб уж лочкъае. ДIакхайда хьаэца мара ца дезаш кийчдаь латта къоал ма хиннадий из. Цо шийца уж хIамаш яхьа раьзаяьй Ганиева Роза а. Цун зIамагIйола йиша 8 шу мара доаца Ганиева Аминат а шоашца йолаш баха уж хIамаш хьаенай цар.

Малаш-б Личиеваи Волковаи? Из къоал деча хана 18 шу мара даланза, зIамига бер а долаш, маьре а йоацаш саг яр Личиева Таиса. Ше къоал деш зулам дарал совгIа, цо зулам дир 11 шу мара даланза йола Ганиева Роза къоала юкъеозарах а.

ХIаьта Волкова Личиевайл цхьа шу зIамагIа а йолаш, наькхах доаллаш бер а долаш, маьре а йоацаш къона кхалсаг я. Из колхозе телятница я. Цо а, Личиевас санна, ше къоал деш зулам дарал совгIа, ГаниевгIар замига йиIигаш Розаи Аминати къоала юкъеозарах шолха зулам дир.

Уголовни бехктокхаме оза ха йоацаш хиларагIа ГаниевгIар Розаи Аминати следстви а ца еш, мукъабовлийтаб. Бакъда, укхаза хаттар отт: даси наниси малагIа кхетам беннаб-хьогI царна? — аьле. Уж бераш Iодешше а къоал де Iомаденна а къоал фуд ховш а хиннадац. Царна из довзийтад, Iома а даьд бокхагIчар. Дезале, хIаьта иштта школе цIена, лерттIа кхетам бенна хиннабаларе, къоалде раьза хургьяцар уж йиIигаш.

Царел ханал дукха гаьнабаьннабац уж цу къоала юкъебига къона кхалнах а. Царех а иштта ала доагIа: цIагIареи школереи вай заман сага хила боагIа кхетам дIакхачанца ба уж.

Къоал гучадаьлар.

Района халкъа судо Личаева Таиса Хавашевнайна чуялла 3 шу суд йир. Бакъда, чу ца йоллаш 2 шу ха тIехьаяьккхар, из ше къона саг а зIамига бер долаш а хиларагIа.

Иштта суд йир Волкова Галина Александровнайна а.

Бакъда, судо уголовни бехктокхаме озарал кIезигагIа дац шоашца бахача наха хьалхашка цар шоай доадаь сий, боабаь тешам. Из а я йоккха суд.

Р. ЮСУПОВА.

СПОРТ

КЪАЛТОХАРГАГIА ЛАТАР

Укх деношка ДАССР Хасав-Юртара профсоюзий ВДФСО кхийнарашта юкъе ший лоIаме къалтохаргагIа леташ хьалхара моттиг яккхара яхьаш хилар. Цу яхьашка дакъалоацаш хилар тайп-тайпарча дозала категори йола 200 саг. Ерригача командай зачете хьалхара моттиг яьккхар Дагестанерча спортсменаша, шоллагIа моттиг — Нохч-ГIалгIайчен спортсменаша, кхоалагIа — Къулбаседа-ХIирий АССР-чар. Лични зачете эггара дикагIа кайоалаш кIалтохаргагIа летача Ахмедов Султана хьалхара моттиг лаьцар, шоллагIа — Берсанов Апте, Исмаилов Шарпудина, кхоалагIа — Висакаев Iумареи Магомадов Мамедеи.

Уж лакхехьа цIераш яьха вай команда беррига спортсменаш г. Кемерове хургйолча финала юкъебахаб, цига дакъа а лоацаргдолаш. Цул совгIа, вай спортсмена Берсанов Аптена «За волю к победе» яха приз а елар.

Т. МАЛЬСАГОВА.

ФУТБОЛ

Укх деношка футболах ловзаш Нохч-ГIалгIай АССР-а кубок яккхара ахфинальни яхьаш хилар. «Даймохк» яха команда «Вайнах» яхача командал счет 2:0 йолаш котъяьлар. ХIаьта «Машиностроитель» яха команда Наурски района командал счет 3:0 йолаш котъяьлар.

Шоатта дийнахьа Российски федераце футболах ловзаш хьалхара моттиг яккхара йолча яхьашка Грознера «Нефтяник» яха команда Краснодарски края г. Кимошевскерча командал счет 1:0 йолаш котъяьлар, вай подгруппа лидерий тройкана юкъеяхар.

* * *

Дика хоам бахьаш цIакхаьчар г. Армавире футболах лайза вай студентий сборни команда.

Вай футболисташца цу яьхашка дакъа лоацаш хиннай Ростовера, Волгоградера, Нальчикера студентий сборни командаш.

Волгограден Нальчикен командел счет 3:1, 6:1 йолаш кот а яьнна, Ростоверчул 1:2 счет йолаш ийша а ийша, яккха йищ йолча ялхнех 4 очко яьккхар вай футболисташа, подгруппе хьалхара моттиг а лоацаш. 1988 шера август бетта г. Липецке хургйолча финале дакъа лацара путевка а яьккхар.

Уж ерригa командаш 1988 шера 27 июле денз 1 августе кхаччалца фенале дакъа лоацаргдолаш я.

ШАХМАТАШ

Городской шахматни клубе чакхъяьлар. Россе шахматни фестивала республикански отборочни турнир. Цу турнире кайоалаш лайза а лайза, спорта мастералла кандидаташ болча Гороховл, Лалаевл, Янгульбаевл хьалха а ваьнна, хьалхара моттиг лаьцар къонача перворазрядника Ибрагимов Резвана. Цо Краснодарски края г. Сочи ваха, кхы а йоккхагIча турнира юкъе дакъа лаца цаI мара йоаца путевка а яьккхар.

Новкъа да цхьа хIама: республике эггара дикагIа бола шахматисташ спорта мастераш Хаит, Мовшович, спорта мастералла кандидат Мелкумянц шахматех ловзара юкъе дакъа лоацаш ца хилар.

Бакъда уж ца ловзарах къонача шахматиста гIулакх телха-м хиланзар.

К. ЕВЛОЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА 16 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00. Воронежски хьунтехнически института студентий концерт. 18.00. Шалински Грозненски районни художественноста самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 11.00. «Синкъерам» халкъа халхараш дезараштa. 20.30. Хроникально-документальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. Болх беш я аттракционий городок. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 11.00. «ЧIоагIа, майра, кадай бараш» яха спортивни цIей. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 12.30. «Нийсархо» яха клуб. «Музыка массанена а» яха музыкальни обозрени. 13.00, 17.00 Видеотека.

Просвещене болхлой цIа. 10.00. Юртарча хьехархочун клуб. Предметника ди. «Iилма-школана». 18.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сомадоал са дегчу поэзе дешаш».

«Красный молот» завода ДК. 17.00. Бешамаш лелаерий клуб. «Тха беш». 17.00. Iарбий меттала къамаьл де Iомалуш да.

«Машиностроитель» яха кинотеатр. 18.30. Музыкальни шоатта. Нохч-ГIалгIай госфилармоне симфонически оркестра концерт.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. Къонабарий цIей. 15.00. Игротека. 19.00. «Ткъаьиттара баьннараштa лаьрхIа концерт».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 11.00. «Хьо ваха дуне» яха берий сурта конкурс. 20.00. Дискосайре.

1-ча Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-хьа хувцар.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. «Сабарде Iа!» яха берий кинотеатр.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Луч» яха фотоклуб. 17.00. «Сай профессех болх бе хьех» яха къахьегама ветеранашца вIашагIкхетар.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 17.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Динамо» стадион. 10.00. Наха бытовой гIулакх дара сферана физвоспитане отдела, болхлой спартакиада зачетах волейболах йола яхьаш.

КIИРАНДИ 17 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 19.00. Металлурга ден хетадаь «Красный молот» завода ДК художественни самодеятельноста концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 14.00. «Синкъерам» халкъа халхараш дезараштa. 16.00. ДIалокх духовни оркестра. 20.30. Хроникально-документальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 10.00. Болх беш я аттракционий городок. 11.00. «ФаьлгIий а приключеней а дунен тIа» яха киноклуб. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт. 19.30. «Ткъаьиттара баьннараштa лаьрхIа кагирхой салаIара сайре».

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.30. «Малыш» яха клуб. Игротека. 13.00; 17.00. Видеодискотека.

Химикий ДК. 10.30. Светофор йолча хьоашалгIа.

Просвещене болхлой ЦIа. 10.00. Книжкаш дезарий клуб. Берий книжкай цIей. 11.00. «Знаней дуне» литературни викторина. 14.00. Филателистий объединени.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 18.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цIерагIа ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 20.00. «Круиз» яха музыкально-информационни клуб.

1-ча Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-хьа хувцар.

Редактор **О. Б. ГАДАБОРШЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ИЮЛЬ ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.30 — «ХIана, сендухьа».
9.00 — «ДоттагIлен меридианаш». ГДР болхлой фестиваль.
10.00 — Болама кхерамзле.
10.30 — «Халкъа кхоллам». Телеобозрени.
11.00 — «Перестройкен культурей».
12.00 — «Дагабоха даьхкад». «Уж хьалхара бар» яхача циклацара документальни фильма премьера. Революционера-народника Д. А. Лизогуба ваxарахи балхахи.
12.10 — «Зоопарке - ремонт». Мультфильм.
12.20 — «Массанена а хIаранена а».
12.50 — «Социализма мехкашка». Тележурнал.
13.20 — ВЛКСМ 70 шу дизарга. «Время, вперед». Художественни фильм. 1 — 2-гIа сереш. Перерыве (14.30) — Кердадараш.
16.00 — «Хьайбай дунен тIа».
17.00 — «Дунен халкъашта юкъера программа». 1. «Стратегически Iалашо: ши позици». 2. «Никарагуа — тахан».
18.00 — «Театри хан». «Репетици». К. Маркса цIерагIча Саратовски драматически театрах.
19.30 — Экрана тIа — кинокомеди. «Iа — Сона, аз — хьона».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «КВН». Новосибирски Днепропетровскии Паччахьалкхен университетий командай вIашагIкхетар.
23.50 — Кердадараш.
00.00 — «Сцена тIа хьех». Эстрадни концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Реклама.
8.20 — «Перспектива». Телеобозрени. СССР-и ПНР-и Iилмани культурнии бувзамаш дегIаахарах.
9.10 — Телевизионни театральни абонемент. А. П. Чеховх «Чайка».
9.55 — Реклама.
10.00 — «УнахцIено».
10.45 — Реклама.
10.55 — Шера ханаш. Июль.
12.30 — Реклама.
12.35 — ЦIагIара академи. Этиках.
13.05 — Реклама.
13.15 — Перестройкен бокъон.
13.30 — Реклама.
13.35 — «Са хьамсара берд». Iилма-довзийтара фильм. А. С. Пушкина цIерагIа ювзаенна йолча Калининнски областа моттигех.
14.00 — И. Татаева фильмаш. «Даймохк».
14.30 — Шоана, бераш! «СелаIад» яха журнал (гIалгIай меттала).
14.50 — Мультфильм.
15.00 — «Шун дехарагIа». Концерт. (нохчий меттала).
15.30 — Мехка театраша хьахьокх. «Мера за меру». Литовски ССР Паччахьалкхен эрсий драматически театра фильма-спектакла премьера. Автор — В. Шекспир.
17.35 — Реклама.
17.40 — «Гаргара нах». Субтитрашца художественни фильм.
19.15 — Автотранспорта цIей.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Арбатски сакъердамаш».
20.15 — Нейдар. СССР чемпионат.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Майрача Хочбарах бола оалам». Художественни фильм.
23.20 — Кердадараш.

17 ИЮЛЬ КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00. 23.50 — Кердадараш.
8.20 — Ритмически гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — Фантастика мультипликаце. «Перевал».
15.15 — Фильм-бераштa. «Бурчолг».
16.20 — «Халкъа ашараш».
16.35 — Документальни фильм.
16.55 — «Дийна планета». Шийтта сери йолча документальни фильма премьера. 1-гIа сери — «Дуне хьакхоллар». (Англи). Довзийтара дош оал фильма режиссера Д. Эттенборо.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».

КIИРАНДЕН КИНОЗАЛ

18.45 — «Правитель Туррапуто». Мультфильм. «Театреи, киной, телевиденеи художникаш». Документальни фильм.
19.25 — «Лехьаш лувцар». Художественни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — «Тхо лаха долх». Халкъа ловзараш кердадахар.
22.10 — П. И. Чайковске ерригa симфонеш. № 2 йола симфони.
23.00 — Футбольни обозрени.
23.30 — «Художника мастерске». Елена Романова.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Советски поэзи. К. Кулиев.
8.50 — «Эрудит». «Центрнаучфильм» студе Iилма-довзийтара фильмаш: «Атака с фланга», «Ваш ход, АЭС», «Малха тIехьа». «Энергия лунных турбин».
9.40 — Портрет. И. А. Гончаров. Вахареи кхолламеи оагIонаш.
10.25 — «Эрсий къамаьл». Шун каьхаташта жоп лу.
11.00 — «Школа: хувцаммий ха».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — Iилма: теори, эксперимент, практика.
13.00 — Философски беседаш.
14.00 — «Моаршал да хьога, музыка».
14.25 — «Вернадске вахарцара». «Даьхен хьамсара цIераш» яхача циклацара документальни фильм.
15.00 — РСФСР сийлахьча артиста Ю. Башмета концерт.
16.00 — Фу? Мичахьа? Маца? Телевизионни викторина (18 июне хиннар кердадоаккхаш).
17.45 — Мультфильмаш: «Къаьнарча наьха фаьлг», «Корбуда», «Къайги цогали», «Бекаргии боргIали».
18.25 — Документальни фильм.
19.00 — «Опера езарий клуб».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Сен уйла йора циска кIорига». Мультфильм.
20.15 — «Хьай могаш хила безам бале». «Хица хьоашал тасса». 4-гIа передача.
20.30 — Нейдар СССР чемпионат.
21.00 — Ха.
21.40 — «Са цыганаш». Художественни фильма премьера.
22.55 — Кердадараш.

18 ИЮЛЬ ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — Футбольни обозрени.
9.05 — «Байнарий синош». Художественни фильм. 1-гIа сери.
10.15, 15.30 — Кердадараш.
15.45 — Союзни республикай кинопублицистика. Телевизионни документальни фильмай ни документальни фильмай премьера: «Къайго худар сенах даьдар?», «Цу кулгашкара», «Цхьа корта дика ба...», «Вольдемари Леонтинаи», «Сахьат даьлча».
17.50 — «Ший гIуланкха тIара цайоала вира бакъилг». Мультипликационни фильм.
18.00 — «Со, хьо, вай дерригаш цхьана».
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.05 — Философски беседаш. XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференце материалех.
19.50 — «Байнарий синош». Художественни фильм. 1-гIа сери.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Дешай низ бовз сона...». Ленински комсомола цIерагIча театра фильм-спектакла премьера (Вл. Маяковскех йола монолог).
23.25 — «Хьохи сохи». Ю. Антонова иллеш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ЦIаьнха цкъа велакъажар». Фильм-концерт.
8.50 — Объективе — хьайбаш. «Зубр». Iилма-довзийтара фильм.
9.10 — Эрсий къамаьл.
9.40 — «Евгений Евтушенко стихаш».
10.25 — Мультфильм.
11.05 — «Моаршал да шуга, юртахой». Документальни фильма премьера.
11.25 — «Сага тIъамаш сенна деза». Субтитрашца художественни фильм.
12.50 — «Калина» яхача фольклорно - этнографически ансамбла выступлени.
13.20 — «Польски наькъаш». Художественни фильма премьера. 6-гIа сери.
14.45, 23.45 — Кердадараш.
14.50 — «Хьадийлла книжка». ЦхьоалагIа фильм. 5-гIа сери.
16.35 — Кердадараш (нохчий меттала).
16.40 — «Гуйран гIанаш». Художественни фильм.
18.05 — Школа — ПТУ — Завод.
18.35 — Мультфильм.
18.45 — «ТелезIий» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.15 — ТелетIий Грозный — Воронеж».
20.45 — «Хьай могаш хила безам бале». «Сона некде хов». 5-гIа передача.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Польски наькъаш». Художественни фильма премьера. 6-гIа сери.
23.15 — Документальни фильма экран. «Сай га айса доаккхаргда». Зуламаш дарца лоаттабеча къовсамах документальни фильма премьера.

РАДИО

16 ИЮЛЬ ШОАТТА

7.15 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.30 — Керда обрядаш вахаре (нохчий меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.30 — 8.45 — «Советаши вахари (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Къахьегама вахта — машара вахта».
12.30 — Халкъа тIахьожамхой болх беш ба (нохчий меттала).
12.50 — Хано хьалхадоах (гIалгIай меттала).
13.05 — 13.15 — Реклама.
15.15 — «СелаIад» яха фольклорни радиоклуб.
16.00 — Перестройка практика: проблемаш, предложенеш, решенеш.
16.30 — 17.00 — «Шоаттден вIашагIкхетараш». Концерт.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

17 ИЮЛЬ КIИРАНДИ МЕТАЛЛУРГА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — Шоана дукха еза ашараш.
11.20 — 12.00 — Металлурга Денна хетадаь концерт.
15.15 — 15.30 — XIX Ерригсоюзни партконференце решенеш кхоачашъеш (гIалгIай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Башкирски ашараш.
18. — 19.00 — Иллеца доттагIал долчарна лаьрхIа концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленностеи транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02218. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2314.